Interpretacija renesansne siluete u suvremenoj kolekciji odjeće

Grgić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

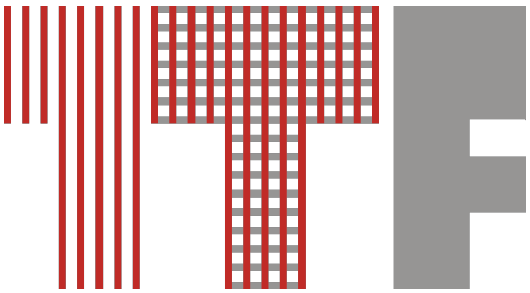
2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:201:157777

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

INTERPRETACIJA RENESANSNE SILUETE U SUVREMENOJ KOLEKCIJI ODJEĆE

Petra Grgić

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

INTERPRETACIJA RENESANSNE SILUETE U SUVREMENOJ KOLEKCIJI ODJEĆE

Petra Grgić

Mentor: doc. dr. sc. Irena Šabarić

Petra Grgić 10857/TMD

Zagreb, rujan 2020.

UNIVERSITY OF ZAGREB

FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY

Department of textile and clothing design

FINAL THESIS

INTERPRETATION OF THE RENAISSANCE SILHOUETTE IN A CONTEMPORARY FASHION COLLECTION

Petra Grgić

Mentor: doc. Dr. sc. Irena Šabarić

Petra Grgić 10857/TMD

Zagreb, September 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 56

Broj slika: 50

Broj Likovnih ostvarenja: 14

Broj literaturnih izvora: 9

Članovi povjerenstva:

1. izv. prof. dr. sc. Katarina Nina Simončić, predsjednica

2. doc. dr. sc. Irena Šabarić, članica

3. doc. dr. sc. Renata Hrženjak, članica

4. doc. art. Marin Sovar, zamjenik članice

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la diplomski/završni rad pod naslovom:

NASLOV RADA

INTERPRETACIJA RENESANSNE SILUETE U SUVREMENOJ KOLEKCIJI ODJEĆE

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

PETRA GRGIĆ

(ime i prezime studenta)

(potpis)

Zagreb, rujan 2020.

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je opisati odijevanje razdoblja renesanse s naglaskom na siluetu. U prvom dijelu rada istražuje se povijesno odijevanje na području Europe između kraja 14. i 16. stoljeća s navedenim vremenskim i geografskim razlikama te razlikama u odijevanju žena i muškaraca. U eksperimentalnom dijelu izrađene su skice za kolekciju odjeće inspirirane renesansom. Zatim je za odabrani model izrađena konstrukcija i modeliranje te je prikazana kolekcija suvremene odjeće.

KLJUČNE RIJEČI: renesansa, silueta, povijest, modna kolekcija

SUMMARY

The topic od this final paper is to study the dress of the Renaissance period with an emphasis on the silhouette. The first part of the paper investigates the historical clothing in Europe between the end of the 14th and 16th centuries with the stated temporal and geographical differences and differences in the clothing of women and men. The experimental part consists of sketches for a fashion collection inspired by the Renaissance and the construction and modeling of the chosen model.

KEY WORDS: Renaissance, silhouette, history, fashion collection

SADRŽAJ

1. UVOD……....1

2. ODIJEVANJE 14. I 15. STOLJEĆA…….2
   2.1 Muška odjeća……4
   2.2 Ženska odjeća……...8
   2.3 Tekstili……10
   2.4 Geografske razlike u kostimima……12

3. ODIJEVANJE 16. STOLJEĆA……....14
   3.1 Španjolska……..19
   3.2 Italija……...21
   3.3 Engleska…….23
   3.4 Francuska……...25

4. INSPIRACIJA SUVREMENIM DIZAJNERIMA……..26

5. EKSPERIMENTALNI DIO…….30
   5.1 Kolekcija odjeće inspirirana razdobljem renesanse……...30
   5.2 Konstrukcija i modeliranje kroja……47

6. ZAKLJUČAK……..51

7. LITERATURA…….52

8. IZVORI SLIKA……53

1. UVOD

Završetkom srednjeg vijeka počinje rensansa. Završava takozvano mračno razdoblje i kreće novo vrijeme preokreta i preporoda u kulturi, umjetnosti, znanosti, politici i društvu Europe te se stoga naziva i začetkom modernog doba kakvo danas poznajemo. Smještena u vremensko razdoblje od 14. do 17. stoljeća renesansa je bila iznimno internacionalan pokret, no iako se često povezuje gotovo isključivo s Europom, posebice s talijanskim gradovima poput Firence iz koje je potekla, bitno je naglasiti i važnost njenog utjecaja na druge dijelove Europe i svijeta. Brzo se raširila iz Italije po ostatku Europe razvitkom trgovine i bržim transportom dobara, razvijanjem bankarstva, razmjenjivanjem ideja s istokom, unapređivanjem znanosti i kulture promijenio se kolektivni ukus, arhitektura i umjetnost. Izumom tiskarskog stroja nova saznanja su se širila brže nego ikad, humanisti su prevodili antičke tesktove i rađale su se nove ideje o svijetu. Istraživanje svijeta i otkriće novih prolaza, putova i novog kontinenta- Amerike dovelo je do razumijevanja svijeta i kontinenata koji je počinjao sličiti onome kakav poznajemo danas.

14. stoljeće je ujedno i početak pojma mode kakvu danas znamo; oblik i stil odjeće se počeo mijenjati puno brže nego u srednjem vijeku, križarski ratovi i istraživanje svijeta dovelo je do upoznavanja novih kultura, tkanina i tehnologija. Izumom kolovrata, povećanom proizvodnjom, napretkom trgovine, većom dostupnosti i oponašanjem odijevanja viših staleža došlo je do sve češće izmjene stila kostima tog vremena. Odjeća, osim što ima svrhu zaštite tijela od vanjskih utjecaja, ima i važnu društvenu i kulturnu ulogu koja može ukazati na čovjekov rod, dob, nacionalnost, posao, religiju, itd. Humanist Erasmus je u jednom od svojih djela odjeću opisao kao „*tijelom tijela*“. Renesansa je postavila novi krojački presedan- sa svojom umjetnom i često spektakularnom siluetom nadopunjavala je stvarnu siluetu tijela, naglašavajući ili preuveličavajući prirodni oblik.

Ovaj rad se bavi istraživanjem mode renesansnog razdoblja u Europi u svrhu izrade kolekcije inspirirane renesansnom siluetom. Objasnit će se ključni elementi europske renesansne odjeće i usporedba odijevanja tog perioda na različitim područjima Europe te kako je ona utjecala na današnju modu i inspirirala brojne suvremene dizajnere.

2. ODIJEVANJE 14. I 15. STOLJEĆA

Kraj 14. stoljeća je početak renesanse, ali i razdoblje kasne gotike tijekom koje je, kao i u umjetnosti, u odjeći bio naglasak na izduljenu formu i proporcije. Visoke gotičke katedrale su se odrazile u modi visokih šiljastih oglavlja, cipela i dugačkih rukava i haljetaka, a naglasak na vertikalnoj liniji inspiriranoj zvonicima gotičke arhitekture izražava utjecaj religije-dominantne religijske vrijednosti kod odjeće nastoje pokriti figuru u relativno široke odjevne predmete jednostavnog dizajna. Do 14. st. glavni odjevni predmeti su bili dugačka tunika *cote,* vanjska tunika *surcote* i dugački plašt *mantel*. No, krajem 14. stoljeća i napretkom u krojenju dugačka ravna široka odjeća zamijenjena je odjećom sa zakrivljenim šavovima koji su omogućili da odjeća bolje prijanja uz tijelo. U 15. st. se dogodila transformacija kostima i kulture ključna za naše razumijevanje zapadne mode; do 15. st. su običaji u odjeći većine kultura bili određeni tradicijom, dostupnošću određenih tkanina i vještinom krojača. Dugački vuneni odjevni predmeti koje su europljani nosili u 6.st. nisu se puno razlikovali od onih iz 14. st. Tijekom 15. st. europski je kostim sve više počeo naglašavati modu i trenutni stil odijevanja.

Velika inovacija u razvoju europskih kostima druge polovice 14. st. je napuštanje dugog širokog kostima koji su nosili i muškarci i žene. Muška odjeća se skratila dok je ženska ostala duga ali sada više prijanjala uz tijelo. Napretkom krojačkih tehnika i uporabom dugmadi (koju su na zapad donijeli Arapi i Mauri u 13. st.) čvrsto je utvrđen karakterističan kostim za muškarce. Dugu široku tuniku (*cote)* je zamijenila kraća i uža verzija koja seže do bokova i koja se rezala i spajala u dijelovima. Otkrivene noge su izazavale potrebu za pokrivalima slična tajicama (*hose)* koje su bile vezane za tuniku, a cijeli je komplet pokazivao figuru tijela. Ženska varijacija *cote* je ostala dugačka, ali sa šlepom i vezanjem koje je otkrivalo konture grudi i bokova. Usto, nova haljina s otvorenim stranama *(surcote ouverte)* je naglašavala gracioznu vanjsku konturu tijela od ramena do bokova. Na ovaj način se utvrdila jasna razlika muške i ženske odjeće. Napredak u krojenju se odlično vidi u boljem krojenju rukava koji su napokon prijanjali uz zaobljenost ramena: „Čini se da je najvažniji razvitak ideja umetanja rukava sa zaobljenim gornjim rubom u zaobljeni otvor za rukav, umjesto spajanja rukava sa gotovo ravnim vrhom na ravne rubove odjevnog predmeta koji su rezultirali odjećom u obliku slova T.“[1] Zanimljivo je da su u početku te rukavne okrugline bile vrlo duboke, te je na leđima često

[1] Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980., str. 77

bila samo uska traka, široka kao razmak između lopatica, koja je činila stražnji dio odjevnog predmeta.

Od 14. st pa nadalje sve je više elemenata na odjevnim predmetima koji imaju manju funkcionalnu ulogu već im je svrha dekoracija i osobni ukus. Kratka tunika je bila prva manifestacija mode. Dok su dugi kostimi prošlosti više-manje uvijek izgledali isto u svim zemljama Europe, nova kratka tunika se razlikovala ovisno o prevladavajućem stilu vremena. U Italiji, koja je puna velikih trgovačkih gradova, na promjene su uveliko utjecali ekonomski faktori, dok su na području Francuske i Burgundije dominirali utjecaji dvora. Odjeća se tranformirala po osobnoj i nacionalnoj osnovi, naglasak na modi i bogatstvu počeo se širiti Europom, a povećanje bogatstva i korištenje odjeće kao statusnog simbola dovelo je do relativno brze promjene u stilovima koje danas znamo kao moda.

Slika 1: Odjeća sredinom 14. st.

2.1. Muška odjeća

Muška odjeća se sastojala od širokog lanenog donjeg rublja (*breeches*) koje bi na mjestu držao remen ili vezice, nakon toga lanena ili pamučna košulja koja se također smatrala donjim rubljem. Vunene jarko obojene tajice (*hose*) su pokrivale noge. U početku su to bile 2 odvojene nogavice, nalik na čarape, koje su bile zavezane za košulju, donje rublje ili *doublet*, a krajem stoljeća one se spajaju u jedan odjevni predmet umetanjem malog trokuta između 2 prednja dijela. Taj dio će kasnije evoluirati u *codpiece*. S obzirom da su *hose* pokrivale i stopala, na tabanu je bila našivena koža koja je služila kao potplat ili bi se na noge zavezali drveni potplati kako bi podigli nogu iznad blata i prašine ulice. Često bi boja jedne nogavice bila u kontrastu s drugom; bilo je popularno vertikalno uparivanje boja (*mi-parti*) gdje bi za razliku od današnjeg horizontalnog, npr. majica i hlače različitih boja, bili vertikalno podijeljeni po sredini na različite boje. Boje su bile ili pod utjecajem heraldike ili po vlastitom ukusu.

Doublet je bila uska podstavljena kratka jakna bez ili sa uskim rukavima koji su često bili odvojeni i vezali se na doublet na ramenu što je bilo sakriveno malim krilcima. Bio je esencijalni i najčešći muški odjevni predmet. Razvio se od podstavljenog gornjeg odjevnog predmeta (*purpoint*) kojeg su izvorno nosili vitezovi ispod oklopa. Osnovni oblik *doubleta* je ostao isti, ali je modificiran na mnogo načina tijekom nekoliko stoljeća koliko je bio u upotrebi. Naziv *doublet* se referira na slojeve materijala od kojih se izrađivao. Unutarnja podstava je uglavnom bila lanena, a vanjski sloj od svile.[2] Ovisno o modi, ti su slojevi bili punjeni s različitom količinom punjenja. Dužina bi najčešće sezala do struka, a rukavi su se mijenjali po trenutnoj modi. *Doublet* je bio ključan odjevni predmet za tranziciju od dugačke široke odjeće srednjeg vijeka u uže, više prijanjajuće odjevne predmete renesanse.

[2] Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 454-455

Slika 2: Kratki *doublet* i *hose*

Sredinom 14. st. se pojavio novi vanjski odjevni predmet *houppelande*, moguće kao odgovor na nestajanje *surcote*, srednjovijekovnog vanjskog odjevnog predmeta.[3] *Houppelande* je bio vrlo širok, različitih dužina sa punim, širokim dugačkim rukavima, visokim stajaćim ovratnikom i cjevastim naborima ispod uskog remena u struku. Nosio se preko *hose* i *doubleta*, a bio je fokus muške mode krajem 14. i početkom 15. st. Rubovi su mogli biti rezani u različite uzorke i imati našiveno mnoštvo malih zlatnih ili srebrnih pločica ili zvončića koji bi visili i zveckali u pokretu. Poteklo je iz bitki kada su se koristili kao buka za zastrašivanje neprijatelja.[4] Često ukrašen krznom i rađen od skupocjenih tkanina jasno je pokazivao status osobe koja ga nosi.

[3] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 195

[4] Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980., str. 83

Slika 3: *Houppelande*

Između kasnog 14. i 16. st. *slashing* i *dagging* su bile dekorativne tehnike rezanja tkanine. Ravnim rezovima (*slashing*) ili rezanjem serije uzoraka na rubove tkanine (*dagging*), koji su mogli biti U ili V oblici, ali i kompleksni oblici u obliku listova, pokazivala se podstava odjevnog predmeta ili tkanina ispod. Te tehnike su se koristile i na svakodnevnoj muškoj i ženskoj odjeći, pa čak i na cipelama. Ovu praksu rezanja je predstavila švicarska vojska nakon poraza Karla Smjelog (1433. -1477.), vojvode Burgundije, 1477. godine: „Dok su isparane švicarske trupe pljačkale sela Burgundije, regiju današnje Francuske, izrezali su komadiće šatora i barjaka i provukli te komadiće kroz rupe u svojoj odjeći. Rezultat su bili jarko obojeni komadi tkanine koji su virili ispod vanjske odjeće. Po njihovom dolasku kući, bogati su počeli oponašati tu modu i ubrzo se raširila po cijeloj Europi.“[5]

Europljani su nosili raznoliku obuću tijekom 15. st., od jednostavnih kožnih cipela koje se samo navuku na nogu do ukrašenih *poulaines* vrlo dugačkih šiljastih cipela. Cipele su se uglavnom pravile od kože sa drvenim ili kožnim potplatima i mogle bi se vezati za nogu pomoću vezica ili kopči. Krajem 14. i početkom 15. st. bile su moderne dugačke cipele sa zašiljenim prstima,

[5] Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 453

a krajem 15. stoljeća zamijenila ih je moda širokih i zdepastih koje su izgledale kao pačji kljun (*duck's bill shoes*).

Karakteristično pokrivalo za glavu je bio *chaperon*. Razvio se od kapuljače koja se odvojila od plašta krajem 12. st. i nošena sa kratkim komadom tkanine koja je pokrivala vrat. U 14. st. se dodao dugački komad tkanine koji je podsjećao na rep i visio ili odozada ili sa strane. Osim *chaperon*a, muškrci su nosili i razne vrste šešira i kapa.

Slika 4: Muški kostim 15. st., muškarac u crnom u sredini na glavi ima *chaperon* a na nogama *poulaines* s drvenim potplatom.

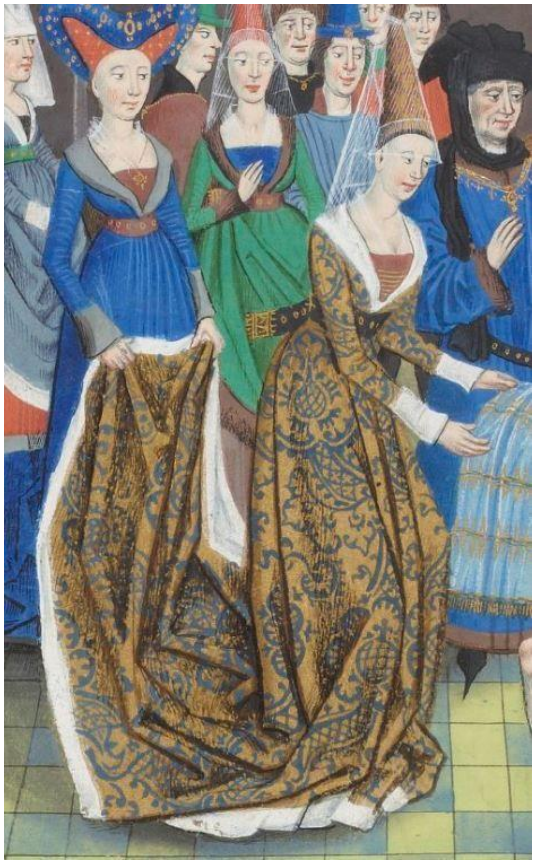
2.2. Ženska odjeća

Muška odjeća se promijenila od pretežno gotičke siluete u drugoj polovici 14. st. do puno četvrtastije, horizontalnije siluete u jednoj generaciji. Ženska odjeća pokazuje nastavljeni utjecaj gotičke izduljenosti tijekom cijelog tog razdoblja transformacije muškog kostima. Razlog tome je što su muškarci puno putovali kao vojnici, mornari, diplomati ili trgovci te su bili u doticaju s više novih ideja. Usto, žene nisu imale jednake slobode kao muškarci pa nisu bile u tolikoj mjeri izložene utjecajima novih moda.[6]

Žene su kao donje rublje nosile lanenu ili vunenu haljinu s rukavima (*chemise*) i *hose* (do koljena). Nakon toga bi išla šira ili uža haljina (*cote*) do gležnja ili poda s dugačkim rukavima. Uže verzije su imale dodan trokutasti komad tkanine koji je širio suknju bez proširenja struka i vezale su se sa strane, sprijeda ili odozada. Preko *cote* su se nosili razni ogrtači poput *surcoata* koji je izgledao kao vanjska haljina bez rukava, bio je otvoren sa strane i pokazivao haljinu ispod. Žene su također nosile *hauppelande* ali uvijek dugačke, više prijanjajuće, s voluminoznim (*bombard*) rukavima, suknjom koja se nadimala naprijed i strukom točno ispod grudi.

Ženski kostim je bio uzak u gornjem dijelu tijela, a širi u suknji sa šlepom koji je produžavao liniju tijela i otkrivao obline bokova, bedara i grudi. Moda izbočenog trbuha koji podsjeća na trudnički, krajem 14. st, postizala se sa nabiranjem tkanine i malim napunjenim vrećama stavljenim ispod. Postupno su dublji dekoltei, kompliciranije frizure i moda dekorativnih detalja poput rukava do lakta, izrezivanje i rezovi na odjeći postali sve važniji i nestajao je utjecaj gotike. Haljine su bile dugačke i tijekom hodanja bi se podizale rukama ili zakvačile s kukom ili iglom za remen. Dekolte se pod talijanskim utjecajem postepeno oblikovao iz šiljastog u četvrtasti oblik ukrašen ukrasnim vezom po rubovima, a točno ispod grudi se nosio široki remen. Rukavi su bili ravni i postupno postajali sve vrećastiji.

[6] Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980., str. 56

Slika 5: Primjer ženskog kostima sredinom 15. st.

Udane su žene pokrivale kosu pa je najvažniji modni dodatak bio oglavlje. Izbor je bio velik, ali najpopularnija su bila visoka stožasta oglavlja koja su podsjećala na rogove sa veom koji je visio sa njih, usto su čupale vlasi kose blizu lica kako bi podigle čelo. Žene nižih staleža su nosile jednostavna oglavlja poput tkanine omotane oko glave i ispod brade. Krajem 15. st. visoke konstrukcije su nestale s glava žena i zamijenili su ih puno manji oblici koji su uokviravali lice, bogato ukrašeni dragim kamenjem i vezom po rubovima. Kako su se oglavlja počela smanjivati, frizure su postajale sve kompleksnije; kosa se plela u ukrašene punđe i dekorirala s vrpcama, dragim kamenjem i perlama.[7] Nakit i modni dodaci su postali sve češći i sve dojmljiviji i kod žena i kod muškaraca. Bili su odraz bogatstva. Popularne su bile ogrlice i široki nakit od dragulja ili zlata i srebra. Drago kamenje se stavljalo i na remen na kojem su

[7] Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 461

mogli visiti i ključevi, ogledalo ili mirisna kuglica (preteča parfema). Najpopularnije je bilo bogato ukrašeno prstenje koje se nosilo na svim prstima, rađeno po mjeri.

Iako su zbog praćenja mode žene više kritizirane od muškaraca, muškarci su bili jednako okićeni i zainteresirani za nove trendove. Već je 1371. g. jedan od biskupa govorio protiv muške odjeće koja je bila toliko kratka da je otkrivala donje rublje i „njihov sram“. Govorio je i protiv žena koje su nosile rogata oglavlja zbog kojih su izgledale kao puževi i jednorozi.[8] Alan Chartier se također u svojoj knjizi *Miroir aux Dames* (otprilike 1430. g.) žali na ženska oglavlja koja izgledaju kao rogovi; upozorava da je Bog htio dati Evi rogove da bi ih imala, ali umjesto toga dao ih je vragu kao oznaku njegovog ponosa i pada s neba.[9]

2.3.Tekstili

Evoluciji kostima su, osim bolje povezanosti i novih ideja, doprinijeli i novi tekstilni materijali. Uporaba svile, baršuna i drugih skupocjenih tkanina dala je veću raznolikost nego u prijašnjim stoljećima kada su se uglavnom koristile vuna i lan. Proširio se raspon boja, a novi materijali su bolje pristajali prateći liniju tijela. Raznoliki motivi poput pruga i šahovnica ukrašavali su svilene tekstile, no iako je svila bila vrlo popularna, nije zamijenila lan koji je zastupao 2/3 svih tekstila. Vuneni materijali su, za razliku od šarenih svilenih, bili jednobojni. Ceremonijalni kostimi su bili ukrašeni sa vezom i aplikacijama u obliku figura, biljki ili životinja, ovisno o osobnom amblemu. Krzno je nastavilo imati važnu ulogu i bilo je omiljeno kod viših staleža.

Orijentalni tekstili su bili posebno atraktivni zapadnim zemljama i koristili su se za luksuzne odjevne predmete zbog njihove ljepote i visoke kvalitete. Sve su više bili cijenjeni apstraktni uzorci, a uzorak razbacanog cvijeća bio je posebno popularan u Genovi i Firenci. Talijanski tkalci su povećavali dimenzije cvjetnih uzoraka i utiskivali ih u baršun. Krivudavi uzorci koje su činili stilizirani cvjetovi i vitice su također proizašli iz orijentalnih uzora.

[8] Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980., str. 87

[9] Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980., str. 62

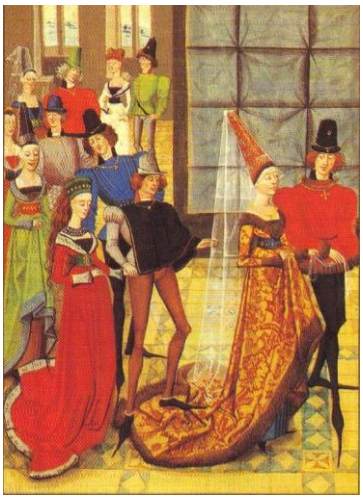

Slike 6 i 7: Primjeri skupocjenih tkanina s uzorkom

Sav taj pretjerani luksuz izazvao je brojne zakone i regulacije oko korištenja tkanina i odjevnih predmeta, te su odobreni komadi morali biti označeni pečatom. Odjeća koja je nekad predstavljala materijalnu manifestaciju hijerarhije i stabilnosti u društvu sada je počela mijenjati oblik i postajući sve luksuznija i promjenjiva, zabrinula mnoge vladare, moraliste i vjerske autoritete. To pokazuje koliku je bitnu uloga imala odjeća u životima ljudi. Samo u Italiji je između 1200. i 1500. g. doneseno preko 300 takvih zakona. U Francuskoj stotinjak, a u Njemačkim kneževima je procijenjeno da ih je bilo 3 do 5 tisuća.[10]

[10]Riello, G., Rublack, U.: The Right to Dress: Sumptuary Laws in a Global Perspective, c. 1200-1800, Cambridge University Press, ISBN 9781108567541, Cambridge, 2019., str. 8

2.4.Geografske razlike u kostimima

Uz razvoj općenitog izgleda odjeće krajem 14. st. počinju i nacionalne varijacije. Pojava i razvitak dvorova i velikih urbanih gradova koji cijene luksuz ide ruku pod ruku s razvojem koncepta nacionalnosti u Europi, a usvajanje kratkog kostima označava početak razlikovanja Europskih kostima.[11] U Francuskoj je, pod utjecajem Burgundije i Italije, naglasak bio na luksuzu, rakošnim tkaninama i dekorativnim ukrasima. Njen utjecaj se najviše osjetio u Engleskoj, dok su Njemačka, Italija i Španjolska bile više samostalne po pitanju modnih trendova. Iako je Francuska geografski bila jako blizu Burgundije (danas je ona francuska regija), kostimi im nisu bili identični. Burgundski dvor je nadišao sve ostale u bogatstvu kostima, luksuznih materijala, raznolikim vezovima i neprekidnom obnavljanju kostima, čak više kod muškaraca nego žena. „Bogatstvo, korištenje luksuznih i često stranih materijala i pretjerana oglavlja pokazuju više naglašenu sklonost u Burgundiji nego u Francuskoj prema slomljenoj, asimetričnoj silueti već vođenoj baroknim duhom.“[12]

Slika 8: Kostimi na Burgundskom dvoru

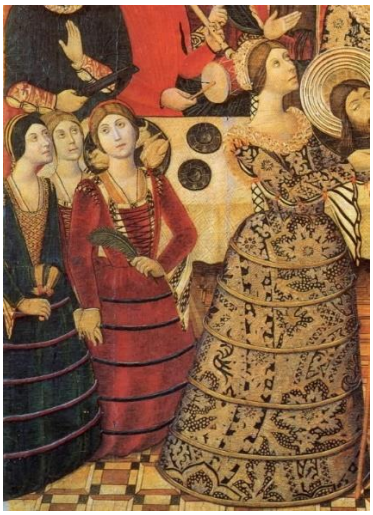

Slika 9: Talijanski kostim

[11] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 194

[12] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 203

Za razliku od Njemačke kojoj je zbog podijeljenosti i stalnih ratovi, bez političke i ekonomske centralizacije teško bilo razviti jasan nacionalni kostim, Italija nije imala takvih problema. Od sredine 14. do kraja 15. st. ekonomski boljitak, oplemenjenost bogatih građana i dominacija nekoliko bogatih obitelji poput obitelji Medici u Firenci, stvorili su težnju elegantnoj i rakošnoj odjeći. Iz Italije su preko istoka dolazile inovacije poput haljetka otvorenog na prsima, a karakteristične su bile haljine dubokog dekoltea, kompliciranа oglavlja, rukavi koji otkrivaju *chemise*, vrećasti rukavi ukrašeni vrpcama, zlatnim pletenicama i vezenim cvijećem i arabeskom pokazivali su veliku maštovitost. Ipak, novi kratki kostim je u Italiji izazvao donošenje zakona i pravila o načinu odijevanja i raskoši materijala. Prvi su doneseni u Firenci sredinom 14. st. i zabranjivali su dugačke zašiljene cipele, šlepove i duboki dekolte.[13] U Španjolsku su nove mode, koje su se počele pojavljivati u cijeloj Europi, došle sredinom 15. st. Ženski je kostim također bio uži i naglašavao figuru, sa dugim šlepovima. Burgundski utjecaj se vidio u krznenim obrubima, naborima i šiljastim vratnim izrezima. Tipičan je bio španjolski kratki plašt i kruti obruči koji su oblikovali suknju (*verdugada*) koji su se proširili Europom u drugoj polovici 15. st.

Slika 10: Španjolski ženski kostim

Slika 11: *Verdugada*

[13] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 206

3. ODIJEVANJE 16. STOLJEĆA

Period 16.st. bilo je veliko doba otkrića i istraživanja koje je, između ostalog, povećalo želju za učenjem o kostimima i običajima drugih nacija. Kolonizacija je rezultirala većom razmjenom kod zapadnih Europljana, te su metropolama postali veliki trgovački gradovi Genova, Venecija, Firenca, Lyon i Pariz.[14] 16. st. je bilo vrhunac renesanse, kad su političke promjene, industrijski i komercijalni razvoj i novi pritok dragocjenih metala iz Amerike doveli do generalnog povećanja bogatstva i rasta srednje klase. Nove tehnologije su revolucionizirale poljoprivredu i industiju te tako omogućile rast populacije. Umjetnost je napokon početkom 16. st. završila svoju transformaciju koja je vodila idealizaciji ljudskog tijela i težnji savršenstvu. Ponos na fizičku ljepotu i podizanje odjeće do razine umjetnosti realizirano je luksuznim teškim materijalima, bogatim vezovima, raskošnim nakitom i čipkom. U drugoj polovici 16. st. pojavio se novi vizualni izvor dokumentacije, tiskane knjige o kostimima koje su se brzo proširile Europom. Bilo je to jedno od najekstravagantnijih razdoblja u povijesti odjeće. To je novo obilje produbilo koncept pojedinca, njegovog izgleda i ukrašavanja gdje su rang i status označavani kvalitetom i raskoši odjeće i modnih dodataka. Moćni europski vladari su pokazivali svoju moć preko svojih kostima, poput francuskog kralja Franje I. (1494-1547.) koji je bio prvi pravi trendseter. Možda najveći trendseter stoljeća bila je engleska kraljica Elizabeta I. koja je vladala u drugoj polovici 16. st. i dovela modu do ekstrema u svojoj težnji ukrašavanju. Nakon njene smrti, procijenjeno je da je imala 3000 haljina, 80 perika i pregršt nakita.[15] Vjerska polemika je pokrenula rat te tako doprinijela rastu snage i neovisnosti nacija diljem Europe. Ovo stoljeće se smatra ključnim za početak modernog razdoblja u povijesti.

[14] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 221

[15]Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 470-471

Slika 12 : Elizabeta I., krajem 16. st.

Iako su početkom 16. st. novi stilovi još uvijek dolazili iz Italije, sredinom stoljeća to se mijenja. S katoličkom protureformacijom Španjolska dominira Europom i daje svoj pečat svim europskim dvorovima. Populariziraju se crna i tamne boje, a silueta postaje ukočena. Dvorovi su diktirali modu, a trgovci i srednja klasa su se trudili pratiti, uz velike troškove, kako bi održali određenu sliku o sebi. Odjeća je bila prepunjena ukrasima i siromašni si to nisu mogli priuštiti, ali su mogli mijenjati formu svoje odjeće ili doći do bačene ili rabljene odjeće.

Muškarci su i dalje nosili *hose* ili *breeches* na donjem dijelu tijela, a košulju i *doublet* sa plaštem ili ogrtačem na gornjem. *Breeches* (vrsta hlača) su dolazile u raznim stilovima. *Trunk hose* su bile pričvršćene za rub *doubleta* i širile se prema naprijed kao vreća iznad dijela koji je bio učvršćen za gornji dio noge- izgledale su kao napuhana kratka suknja. Još napuhanija verzija se zvala *pumpkin breeches* jer je osoba izgledala kao da ima veliku bundevu oko struka. U Veneciji su se nosile *breeches* do koljena, bile su punjene u struku i oko bedara i sužavale se do koljena. *Pluderhose* su bile vrećaste skroz od struka do koljena gdje se ta viseća tkanina vezala. Najduže *breeches* su se zvale *slops* i sezale su do lista. U prvoj polovici 16. st. muškarci su često nosili *codpiece* (u početku nošen kako bi sakrio genitalije) koji je sada postajao sve veći i ukrašeniji, no izašao je iz mode u drugoj polovici stoljeća. Čak je većina *doubleta*

sprijeda imala prorez kako bi ga pokazali. Prsa i ramena doubleta su bila punjena, rukavi vrećasti, a struk nizak i uzak. Jedan od popularnih ogrtača je bio *mandillion*,

kratki plašt navučen preko jednog ramena kao ukras, te su zbog tog načina nošenja gdje rukavi samo vise, nekad rađeni s lažnim rukavima.[16]

Slika 13: Primjer muškog kostima krajem prve polovice 16. st.; naglašena ramena, uski *doublet*, dekorativni prorezi, *codpiece*, *breeches* do koljena

Ženska se moda uglavnom nastavila s kraja 15. st. ali su se dogodile neke promjene. Sada je, za razliku od razdoblja gotike, bila moderna nešto punija figura. Dva nova dodatka mijenjaju žensku siluetu: *verdugada* (podsuknja s obručima koji su davali suknji oblik*)* s kraja 15. st. i *basquine* (preteča steznika, bluza bez rukava stisnuta u struku i ojačana s mjedi ili drvenim pločicama[17]). *Verdugade* su bile zaslužne za nove oblike ženskih suknji, mogle su biti stožaste, cilindrične ili zvonaste. Nestale su do sredine 17. st. ali su se pojavile druge strukture koje su davale formu suknjama i koje su evoluirale tijekom idućih stoljeća (*pannier*, krinolina, *bustle*). Dvorske haljine su najbolje pokazivale veličanstvenost kostima razdoblja. Bile su načinjene od svile, baršuna, brokata, čipke, ukrašene perlama, perlicama, draguljima, trakama, uzorcima i

[16] Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 482

[17] Grau, F.: Povijest odijevanja, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2013., str. 44

vezovima i izgledale kao umjetnička djela. Ženski se kostim sastojao od 3 glavna dijela. Uski gornji dio imao bi uglavnom otvoreni dekolte i V panel do ili ispod struka (*stomacher*) koji je često bio ukrućen s kosti ili drvetom kako bi izravnao područje grudi. Suknja, pričvršćena za gronji dio, bila je vrlo široka i voluminozna. Rađene su od više preklapajućih panela i zahtjevale su velike količine tkanina. Mogle su se nositi i 2 suknje na način da gornja bude rastvorena i otkriva donju u kontrastnoj boji. Rukavi su bili ili spojeni na gornji dio ili odvojeni i vezani za ramena. Stilovi rukava su jako varirali, od uskih do jako napuhanih, jednostavnih i kompliciranih s preklapajućim tkaninama s čipkom, trakicama, rezovima ili draguljima. Većina rukava je imala kombinaciju napuhanih i uskih dijelova. Mnogo žena je nosilo i lažne rukave koji su visili sa strane.

a) b) c)

Slika 14: Neke od rijetkih sačuvanih haljina iz 16. st.

Jedna od karakterističnih moda 16. st. je bio *ruff*, široki nabrani ovratnik često ukrućen škrobom ili žicama. Zbog skupocjene izrade i održavanja, nosili su ga samo bogati muškarci i žene. Bio je popularan kod plemstva jer je glavu držao visoko, u ponosnom i gospodskom položaju. Varirali su u veličini i izgledu, često rađeni od čipke. Mogli su biti zatvoreni (kao kotač oko vrata) ili otvoreni (kao produžetak od vratnog izreza oko leđa).

Metode izrada obuće su napredovale, obični ljudi su nosili kožne cipele koje su izgledale kao papučice, vrlo izdržljive, s drvenim potplatima ili dodatnim slojevima kože. Imale su kopču ili su se vezale oko noge. Počele su se nositi i visoke čizme za jahanje koje su postale popularne u idućem stoljeću. Više klase su više cijenile ljepotu obuće od praktičnosti. Muškarci su početkom stoljeća nosili *duck's bill* cipele, a kasnije svilene, kožne ili baršunaste papuče. Nova vrsta ženskih cipela su bile *chopine,* vrlo visoke cipele s platformom u kojima je bilo teško hodati.

Oba spola su nosila brojne modne dodatke. Najčešći kod muškaraca su bili remen, na njemu mač i rukavice, a kod žena, osim nakita, lepeze, rukavice i rupčići. Muškarci su i dalje nosili razne šešire; uglavnom su to bili mekani šeširi s uskim obodima, a krajem stoljeća su se počeli nositi i veći šeširi poput popularnog visokog *copotain* šešira. Žene su prestale skrivati kosu pa su oglavlja s veom koja otkrivaju kosu izned čela, poput *french hood* postala popularna. Nakita nikad nije moglo biti previše, i muškarci i žene su se ukrašavali prestenjem, lancima, privjescima, naušnicama. Drago kamenje se čak prišivalo i na odjeću. Ukrašavala se kosa, ovratnici, remenje, rukavice. Naravno, ovo je bilo rezervirano samo za najbogatije, kraljeve, dvorane i bogate trgovce. Zbog rijetkog kupanja i rijetkog pranja odjeće i posteljine koje je bilo idealno za infestaciju buhama, bogatiji muškarci i žene su nosili krzna oko vrata kako bi odvratili buhe sa sebe na krzno. Čak su i ta krzna ukrašavali s dragim kamenjem i zlatnim lancima.[18]

[18] Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003., str. 497-498

3.1. Španjolska

S Kolumbovim otkrićem Amerike, zlato i srebro koje je počelo dolaziti u Španjolsku zasjenilo je prihode od trgovine istočnih začina (radi kojih su i podupirali istraživanja novih puteva). Dok je Portugal imao mnoštvo trgovačkih područja diljem istoka, Španjolska je uz svoju vojnu moć pretvorila Ameriku u veliku robovlasničku i rudarsku koloniju. Njena eksploatacija Amerika je imala direktan utjecaj na europsku ekonomiju.[19] Pobjedom u bitci kod Pavije 1525. g. Španjolska postaje najvažnija ekonomska i politička sila u Europi. Kruta silueta španjolskog kostima proširila se po zapadnoj Europi te je tako prekinuta dominacija talijanskih utjecaja u modi.[20]

Slika 15: Primjer muškog kostima

Slika 16: Primjer ženskog kostima

[19] Brotton, J.: The Renaissance: A Very Short Introduction, Oxford University Press Inc., New York, 2006., str. 93-95

[20] Mackrell, A.: An Illustrated History of Fashion: 500 Years of Fashion Illustration, B. T. Batsford Ltd., ISBN 0713466762, London, 1997., str. 16

Glavne odlike kostima su bile trezvenost i stroga elegancija, iako bogatih boja one su uvijek bile u tamnim tonovima (omiljena kombinacija su bile crna i zlatna). Kostim je stilizirao linije tijela, 2 elementa su bila karakteristična: gornji dio i *verdugada.* Žene su nosile prošiveni bazni dio gornjeg dijela s umetnutim kostima koje su mu davale krutost, podstavljen s platnom i obrubljen žicom (*cuerpo baxo*) davao je zategnut geometrijski oblik od ramena do struka. Produžavao je struk i sabijao grudi. *Verdugada* je bila podsuknja na koju su bili našiveni drveni obruči koji su davali oblik suknji bez pretjeranog nabiranja materijala u struku. Završni geometrijski oblik je bio *ruff* ovratnik. Tipični španjolski širi ogrtač (*ropa*) otvoren sprijeda, često s podstavljenim valjcima na vrhu rukava se također proširio Europom. Od sredine stoljeća, *doublet* je naglašavao vitkost struka, imao niz dugmadi na prednjoj strani i uglavnom je bio ukrašen prorezima te je asocirao na izgled oklopa. Silueta se povećavala pomoću punjenja dijelova odjeće s piljevinom, pamukom, vunom ili konjskom dlakom, a militarizacija kostima se proširila i na žensku odjeću. Iako su španjolske mode utjecale na mode drugih zemalja, ona je isto preuzela neke strane elemente poput npr. venecijanske i njemačke galanterije ili dragulja i češalja iz Francuske.[21] Utjecaj španjolskog kostima počeo je opadati u 17. st.

Slika 17: Moda na španjolskom dvoru

[21] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 229

3.2. Italija

Izgled talijanskog kostima je varirao u različitim regijama i razdoblju stoljeća. Početkom 16. stoljeća Italija je na vrhuncu i, uz Španjolsku, diktira modu. Žene su naglašavale donji dio tijela, a muškarci gornji. Bogati muškarci su bili prekriveni svilom, nosili su *doublet*, vrećaste kratke, šarene hlače i raznolike ukrašene ogrtače, a na glavi često beretke. Nosili su kratki ogrtač s remenom, otvoren s obe strane (*giornea*) i često podstavljen. Preko toga je išao plašt s kontrastnom podstavom (*cioppa*). Žene su nosile ispod svega dugu košulju (camicia), pa dužu donju haljinu, preko nje gornju haljinu (*gamurra*) i preko nje otvoreni ogrtač sa strane (*giornea*, ali duža od muške verzije). Svi dijelovi su bili bogato ukrašeni. Rukavi su bili ili napuhani ili uski s naramenicama, a mogli su biti i u 2 dijela spojeni vezicama na području lakta. U Veneciji su bile popularne *chopine*, cipele s platformom, kako bi zaštitile haljine od blatnih ulica, ali one su bile i statusni simbol; što su više to je viši status osobe koja ih nosi. Talijanski modni utjecaj koji je snažno utjecao na europske kostime još od kraja 13. st., počeo je slabiti nakon sredine 15. st. Tada je dominantnu ulogu preuzela španjolska moda.

a) b) c)

Slika 18: Razvoj talijanskog ženskog kostima kroz 16. st.

Sredinom stoljeća se silueta ukrutila i postala voluminoznija; nosi se *basque*, ogromni rukavi i velike suknje. Utjecaj Španjolske se odrazio i u modernoj španjolskoj verziji *mantle* (plašt) i preferiranju španjolskog kostima u ceremonijalnim pridgodama zbog njegove elegancije. Muškarci su pod španjolskim utjecajem također nosili tamniji *doublet*, preko njega usku jaknu s kratkim rukavima (*jerkin*), a žene *verdugade*. Talijani su vanjske modne utjecaje kombinirali sa svojim raskošnim tkaninama, uzorcima i ukrasima te im tako dodatno davali svoj pečat.

a) b) c)

Slika 19: Primjeri talijanskog muškog kostima

Čipka koja je bila veliki izum tog stoljeća mijenjala je svoj dizajn, postajala lakša i dekorativnija. Prva prava čipka javlja se u Veneciji; koristeći iglu radila se samostalno bez prišivanja na tkaninu. Iako se venecijanska čipka ubrzo proslavila po cijeloj Europi, nije uspjela smanjiti važnost veza koji je Talijanima i dalje bio bitan dekorativni element na odjeći.[22] Zlatni elementi i perle su bili posvuda: na remenima, ovratnicima, mrežicama za kosu, kopčama, nakitu. Italija je osim španjolskog utjecaja, bila inspirirana i elementima iz francuskih i njemačkih stilova.

[22] Pierotti-Cei, L.: Life in Italy during the Renaissance, Milanostampa s.p.a., Farigliano, 1987., str. 35

3.3. Engleska

Engleski kostim je zadržao prijašnje forme ali pod utjecajima Francuske, Njemačke i Italije. U početku vladavine Henrika VIII. (1509.-1547.) mir i blagostanje su omogućili određenu dozu luksuza. U zadnjim godinama njegove vladavine javljaju se utjecaji puritanaca i reformacije.[23] Osim ekstravagantnih napuhanih, širokih, odvojivih rukava, veličanstvenih vezova, dugačkih *basque* i *dobuleta* ukrašenih rezovima, pojavljuju se neke nove promjene. Ženska oglavlja su se smanjila u male kape, smanjeno je dekorativno napuhivanje i prorezivanje materijala, a žene počinju nositi veliki kruti ovratnik (nosile su se razne vrste *ruff* ovratnika). U drugoj polovici stoljeća dolazi utjecaj španjolske mode udajom kraljice Mary I. za španjolskog kralja Filipa II. Tijekom vladavine Elizabete I. (1558.-1603.) kostim je ekstremno ekstravagantan, luksuzan, bogato ukrašen te i dalje pod španjolskim utjecajem. To mu je dalo krut i neprirodan izgled koji je kraljica Elizabeta dovela do ekstrema. Iako pod smirenijim španjolskim utjecajem, odjeća je bila u jarkim bojama i luksuznim materijalima s raznim uzorcima. Žene su nosile haljine s vrlo uskim gornjim dijelom koji je izravnavao područje grudi (sličan korzetu) ukrašen *stomacherom,* uže ili šire rukave i široku suknju. Popularan ukras za glavu je bilo oglavlje *french hood* srcolikog oblika. Muškarci su se za vrijeme kraljice Elizabete odijevali u uski *doublet,* preko njega *jerkin,* i napuhane *trunk hose*. Mogli su nositi plašt preko ramena i visoki šešir. Također su nosili visoke *ruff* ovratnike. Ukrasni vez je bio vrlo popularan, posebno cvijetni uzorci. Iako su preuzeti neki elementi stranih kostima, Engleska je tijekom srednjeg vijeka imala veliku proizvodnju vune i sukna te je uvozila samo skupe materijale za bogate staleže, dok je ostatak stanovnika nosio lokalne proizvode. [24]

[23] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 242

[24] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 244

a) b)

Slika 20: Ženski kostimi na engleskom dvoru

a) b)

Slike 21: Muški engleski kostimi

3.4. Francuska

Nastavila se moda od kraja 15. st., ali s nekim promjenama. U prvoj polovici 16. st. odijevanje je bilo možda najviše pod talijanskim utjecajem, a u drugoj pod španjolskim (baš kao i ostatak zapadne Europe). Talijanski se utjecaj na muški kostim očitovao u širokom i kratkom ogrtaču *chamarre*, sprijeda otvoren, podstavljen s krznom ili kontrastnom svilom i s napuhanim krilima na ukrašenim otvorima za rukave. Također se nosio *casaque*, kaputić do koljena s prerezima sa strane i širokim rukavima koji otkrivaju podlakticu. *Hose* su često bile dvobojne i ukrašene prorezima koji pokazuju kontrastnu podstavu ili tkaninu ispod. Hlače su postajale bačvaste, a sve se više isticao i ukrašavao *codpiece*. Najmodernija oglavlja su dolazila iz Italije, a posebno je popularan ukras bilo perje.

Ženske su haljine bile otvorene sprijeda i pokazivale haljinu ispod. Vratni izrez je ostao pravokutan, a krajem stoljeća se pokrivao ukrašenom tkaninom koja je djelovala kao nastavak na stajaći ovratnik koji je kasnije evoluirao u *Medici ovratnik* (veliki otvoreni *ruff* ovratnik). Španjolska je moda pojednostavila kostim- uži *doublet*, visoki ovratnici, duži *basque* i uži rukavi[25]. Iako su linije odjeće postale nešto jednostavnije, pretjerivanje nije prestalo. Ukrućeni gornji dio je često bio ukrašen čipkom, pokazivao je rukave od *chemise*, a isto je radio i muški *doublet*. Suknja koja je pokazivala donju haljinu bila je oblikovana pomoću *verdugade* ispod nje. Francuski *ruff* je uglavnom bio običan, sa jednim redom nabora, nekad otvoren sprijeda šireći se u prostor umjesto u visinu.

Španjolski se utjecaj smanjio za vrijeme kralja Henrika II. kada su haljine bile visoko rezane, zatvorene, s voluminoznim ovratnicima i rukavima čvrsto pričvršćen za zapešće. Tražio se neki novi stil. Struk se početkom 17. st. nastavio stanjivati, a *verdugada* povećavati i mijenjati.

[25] Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959., str. 232-235

a)

b)

c)

Slika 22: Razvoj francuskog kostima u 16. st.

4. INSPIRACIJA SUVREMENIM DIZAJNERIMA

Razdoblje renesanse je toliko bogato inspiracijom da ne čudi kako i danas dizajneri koriste elemente renesansnih kostima u svojim kolekcijama; bogati materijali, prepoznatljiva silueta, fantastični motivi iz slikarstva, raznoliki uzorci i modni dodaci. Posuđuju dijelove odjeće iz vremena kulturnog i umjetničkog preporoda te ih prerađuju kako bi se uklopili u suvremenu modu 21. stoljeća. Taj trend se može protumačiti i kao protuteža dominaciji futurističke mode.

Jedan od dizajnera koji se često služio prošlim vremenima kao inspiracijom za svoje kolekcije je Alexander McQueen. Renesansni utjecaji se možda najbolje vide u njegovoj zadnjoj kolekciji prije smrti, nazvanoj Anđeli i demoni (jesen/zima 2010).

a) b) c)

Slika 23: A. Mcqueen, jesen/zima 2010

Siluete asociraju na renesansu, kao i raskošni materijali i ukrasi. Na tkaninama su digitalno otisnute slike renesansnih slikara poput Hieronymusa Boscha, Botticellija i Huga van der Goesa, a modeli ostavljaju isti spokojan dojam kao likovi tih umjetničkih djela.

Još je jedna kolekcija modne kuće Alexandar Mcqueen bila u velikoj mjeri inspirirana tim razdobljem. Kolekcija za jesen 2013. puna je elemenata poput *ruff* ovratnika, raskošnih ukrasa i širokih suknji koji izgledaju kao suvremeni elizabetanski kostim.

a) b) c)

Slika 24: A. McQueen, jesen 2013.

Na 400. obljetnicu Shakespearove smrti, glavna inspiracija Valentinove kolecije za jesen 2016. bila je moda 16. st., ali u romantičnoj suvremenijoj verziji. Neki od elemenata koji su stvarali tu siluetu su bili *doubleti*, napuhani rukavi, ukrasni prorezi, *ruff* ovratnici, dugi ogrtači i ukrašene tkanine. Svaki model je uistinu elegantan prikaz kostima razdoblja.

a) b) c)

Slika 25: Valentino Haute Couture, jesen 2016.

Francuski dizajner Franck Sorbier je također koristio ovo razdoblje kao inspiraciju u svom radu. U njegovoj kolekciji za jesen/zimu 2013. ponavljaju se srednjovjekovni motivi poput moderne verzije *doubleta* u kombinaciji s uskim tajicama. Njegovi modeli su vrlo romantični, od predivnih bogatih materijala i strukturalnih krojeva daju bajkovit i elegantan prikaz renesanse.

a)

b)

c)

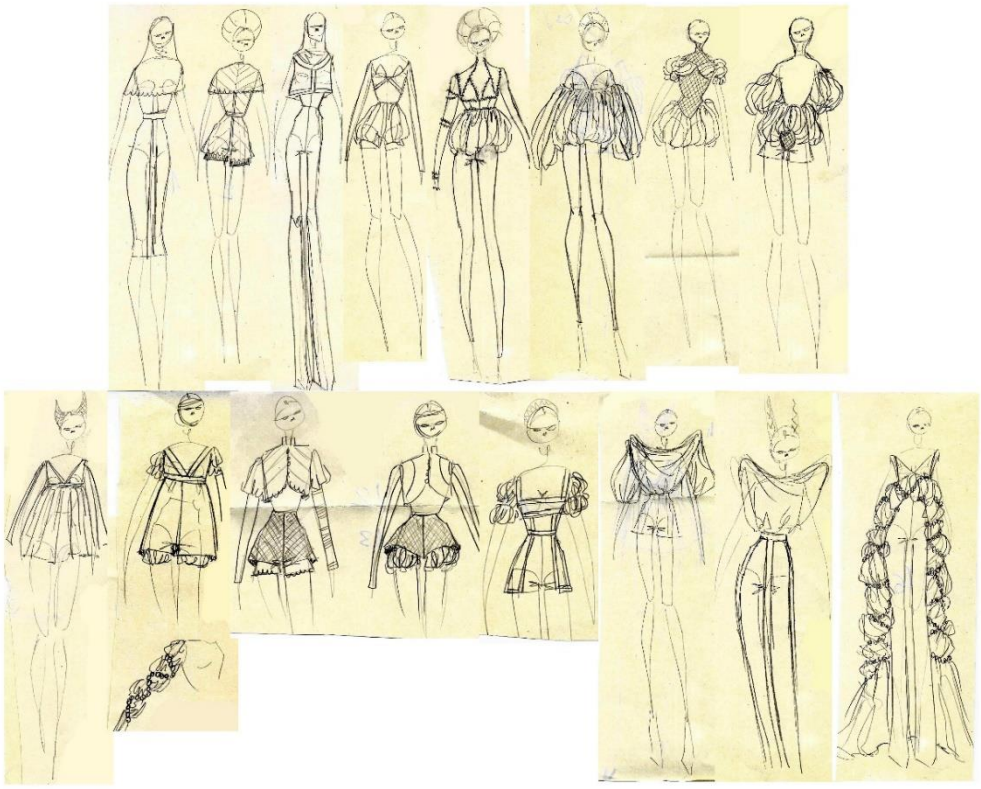
d)

Slika 26: F. Sorbier, jesen/zima 2013.

5. EKSPRERIMENTALNI DIO

5.1. Kolekcija odjeće inspirirana razdobljem renesanse

Kolekcija se sastoji od 14 modela inspiriranih elementima muškog i ženskog renesansnog kostima, ponajviše talijanskog. Silueta u kojoj su naglašena ramena, *doublet* i napuhane kratke hlače koje su nosili muškarci preoblikovane su u suvremeniju verziju ženske odjeće, kao i razni elementi ženske odjeće poput visoke linije struka odmah ispod grudi, vratni izrezi, rakošne haljine, ogrtači, ukrašeni napuhani rukavi, pokrivala za glavu, slojevitost, itd. Dodani su i suvremeni modni dodaci slični onima iz renesanse poput malih vrečastih torbica, remeni, ravne cipele sa špicem (koje podsjećaju na *poulaines* cipele) i cipele s platformom (kao modernija verzija *chopine* cipela). Korišteni su elementi iz cijelog razdoblja, ali najviše oni s prijelaznog razdoblja s 15. na 16. st. Kolekcija je zamišljena cijela jednobojna, u nijansama bijele; od toplije krem boje do hladnije bijele, ali s različitim vrstama tkanina koje daju različite teksture i odsjaj.

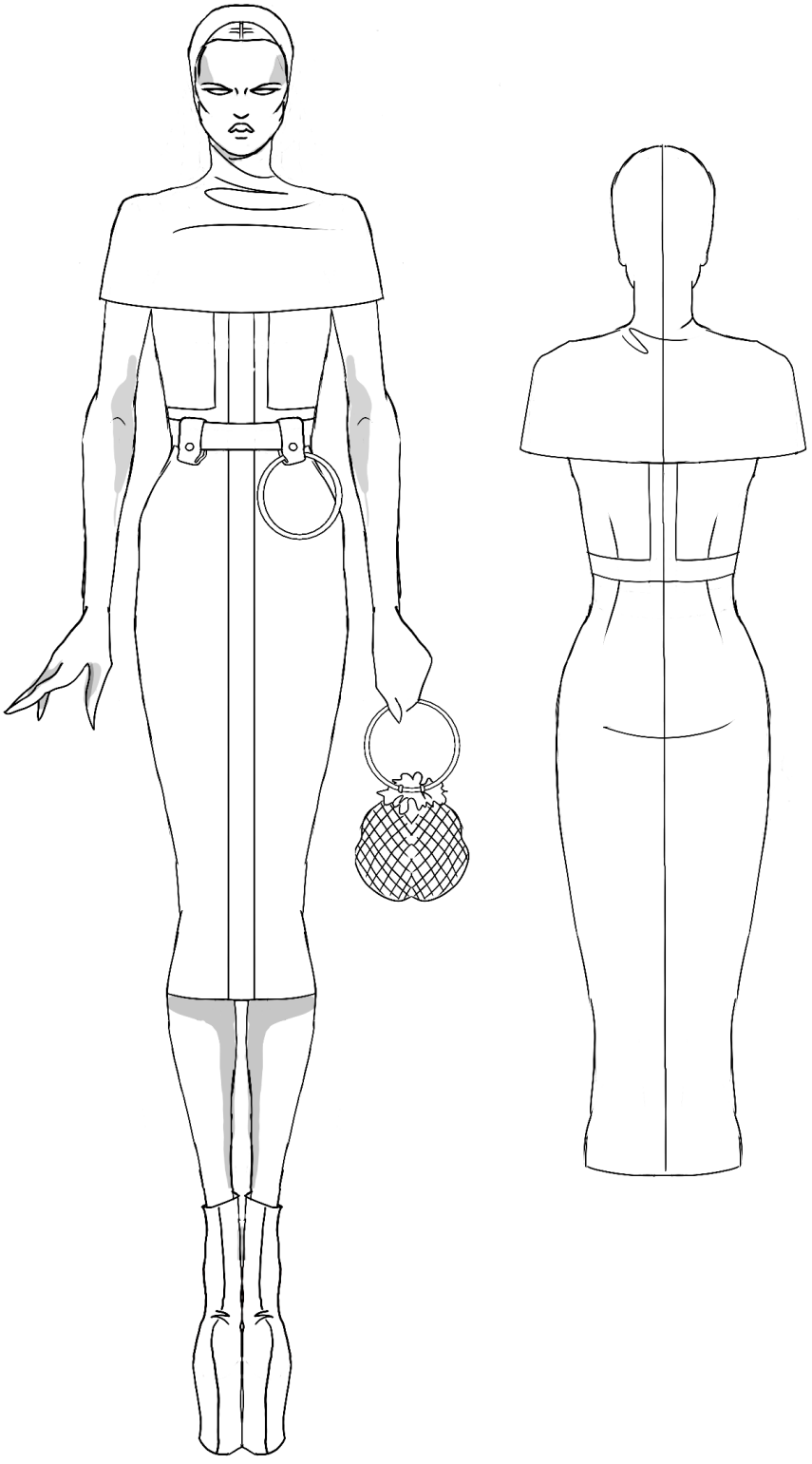
Slika 27: Skice

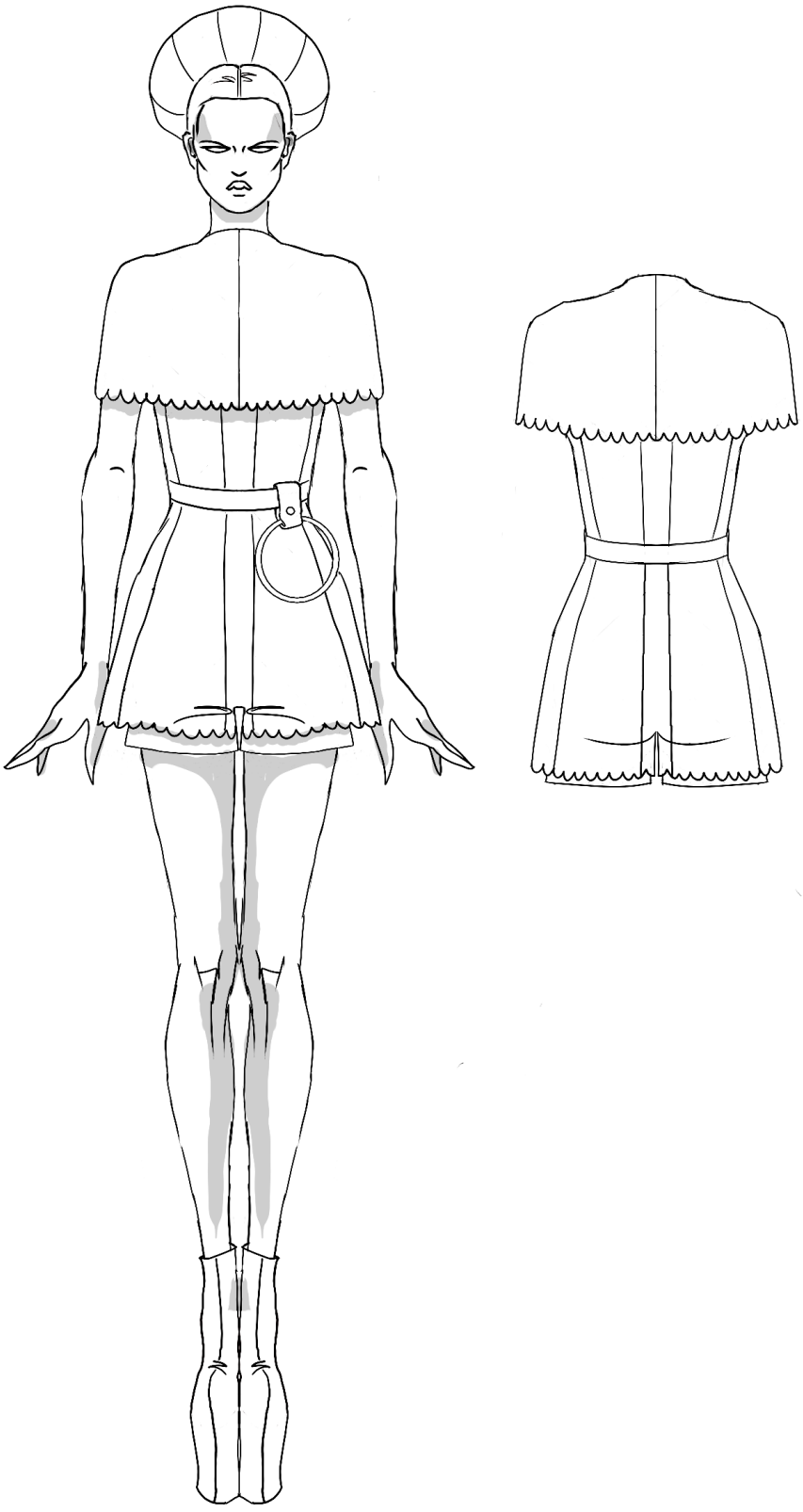
Slika 28: Moodboard 1

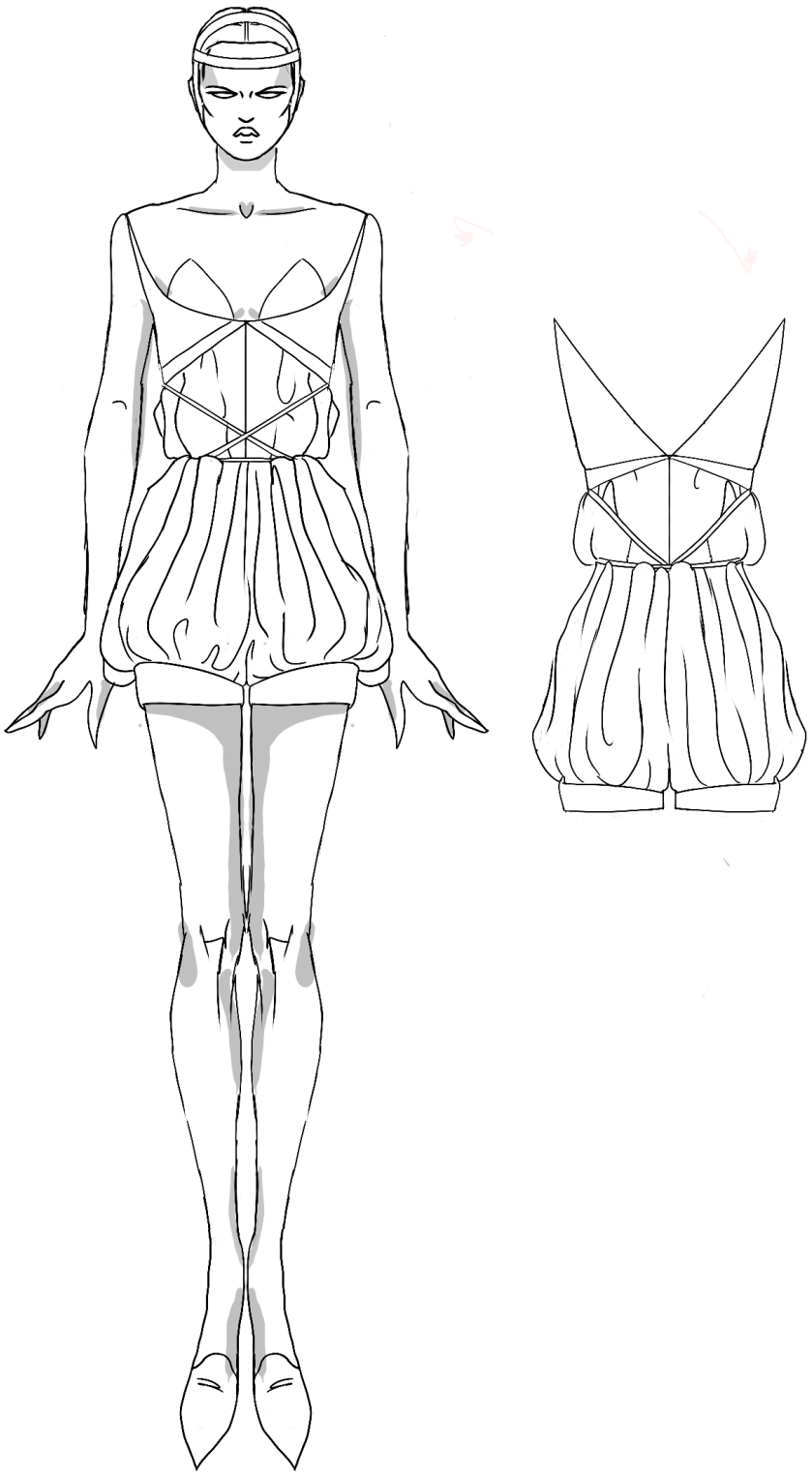
Slika 29: Moodboard 2

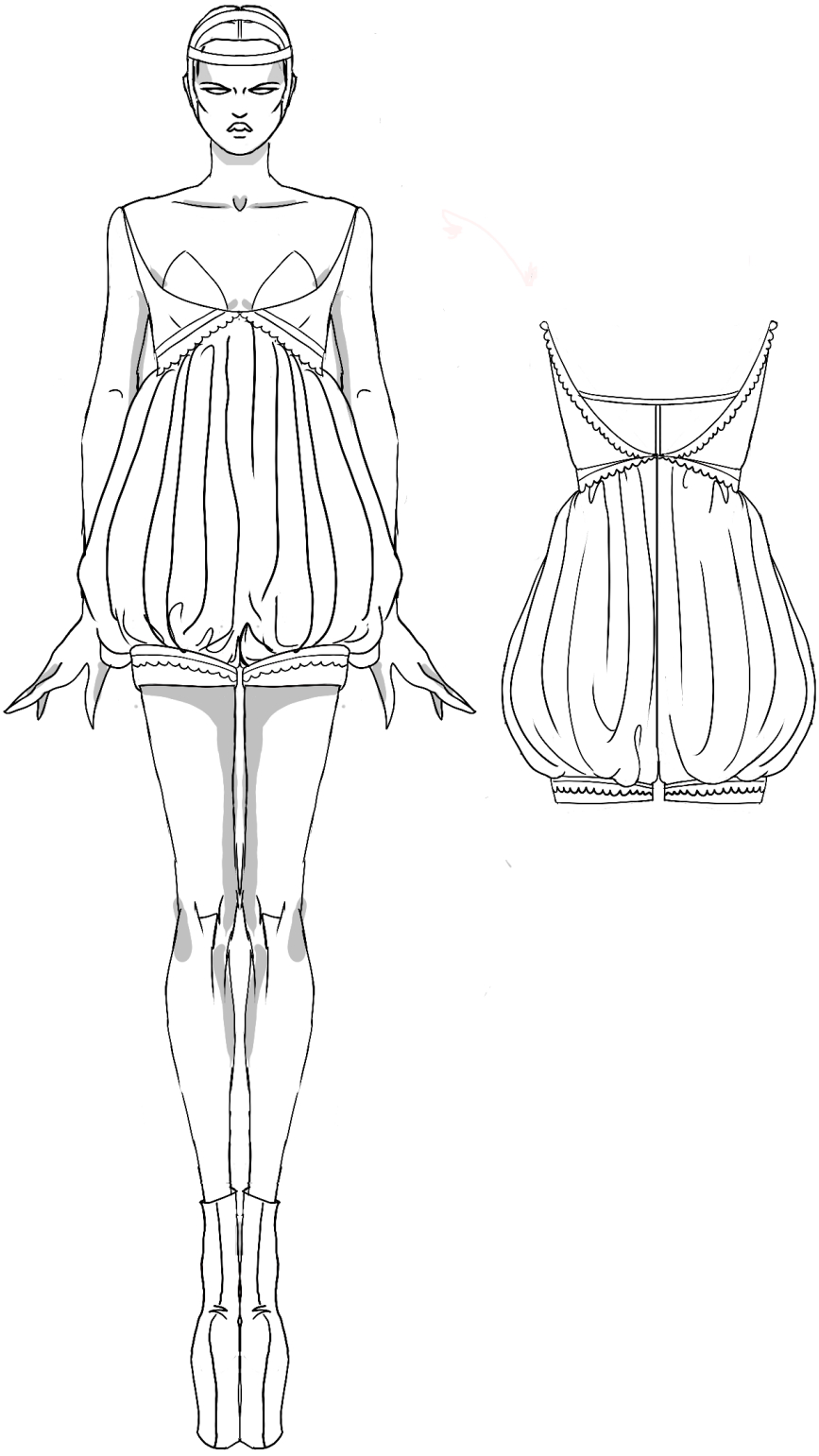
Slika 30: Model 1

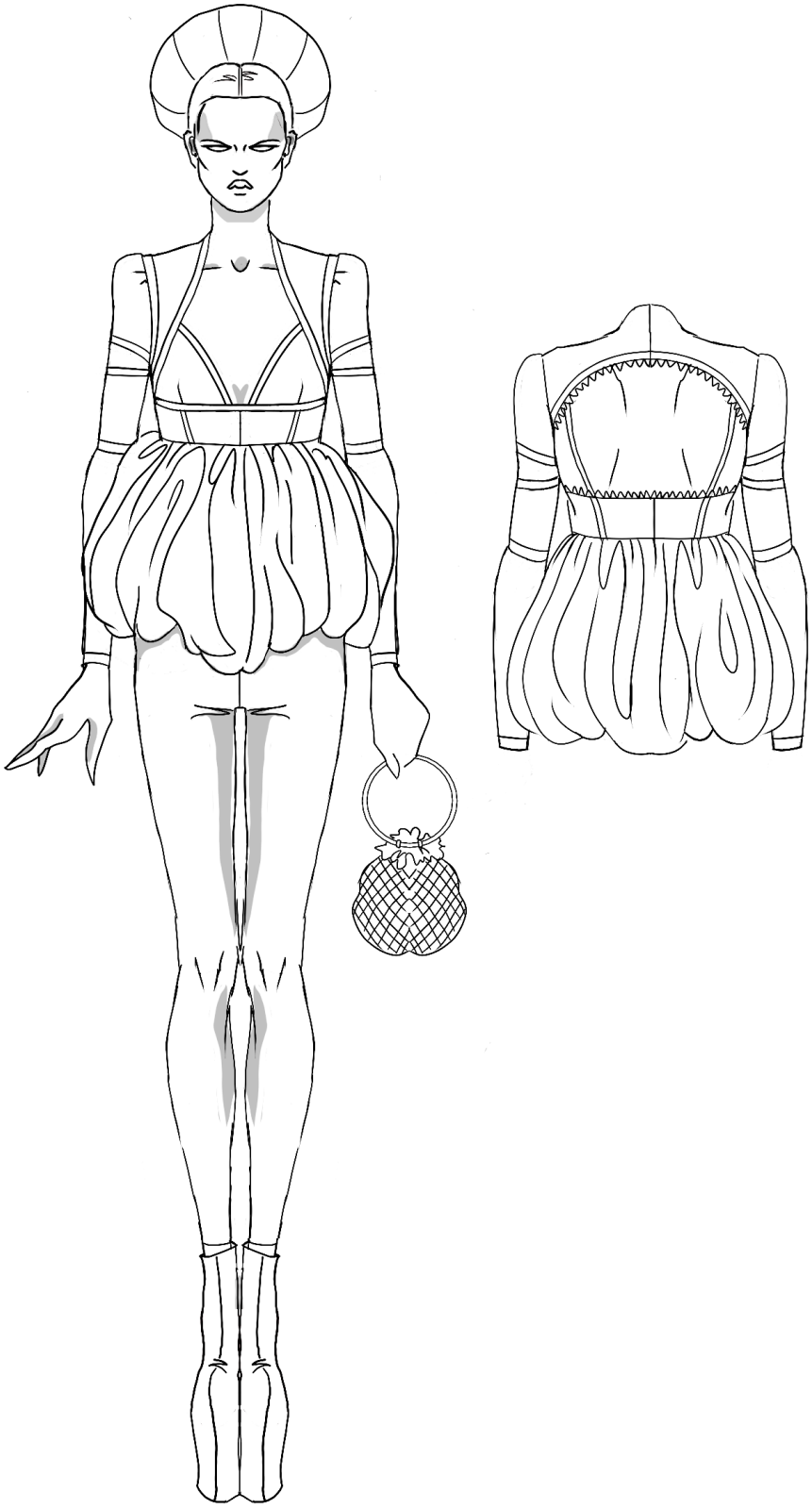
Slika 31: Model 2

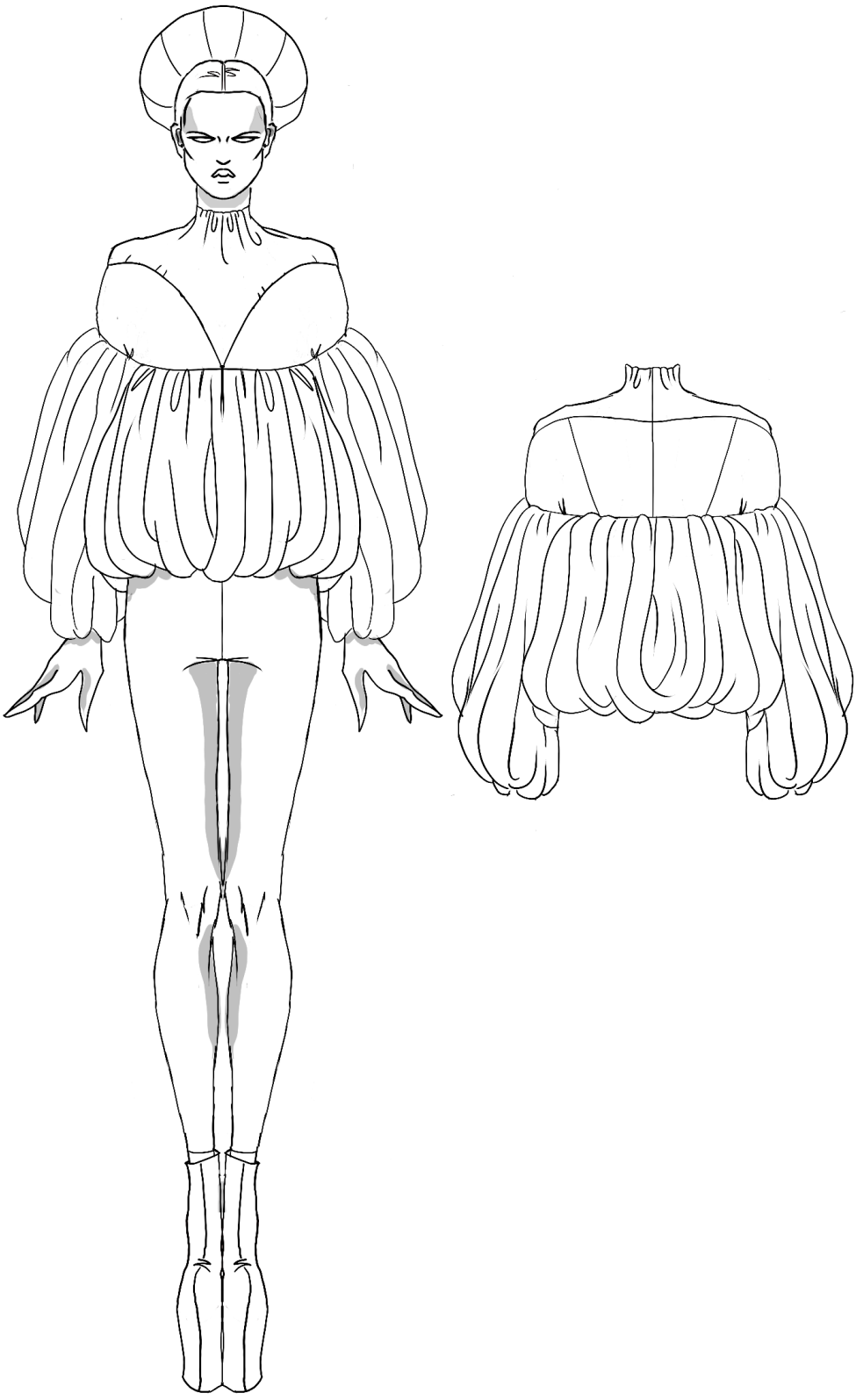
Slika 32: Model 3

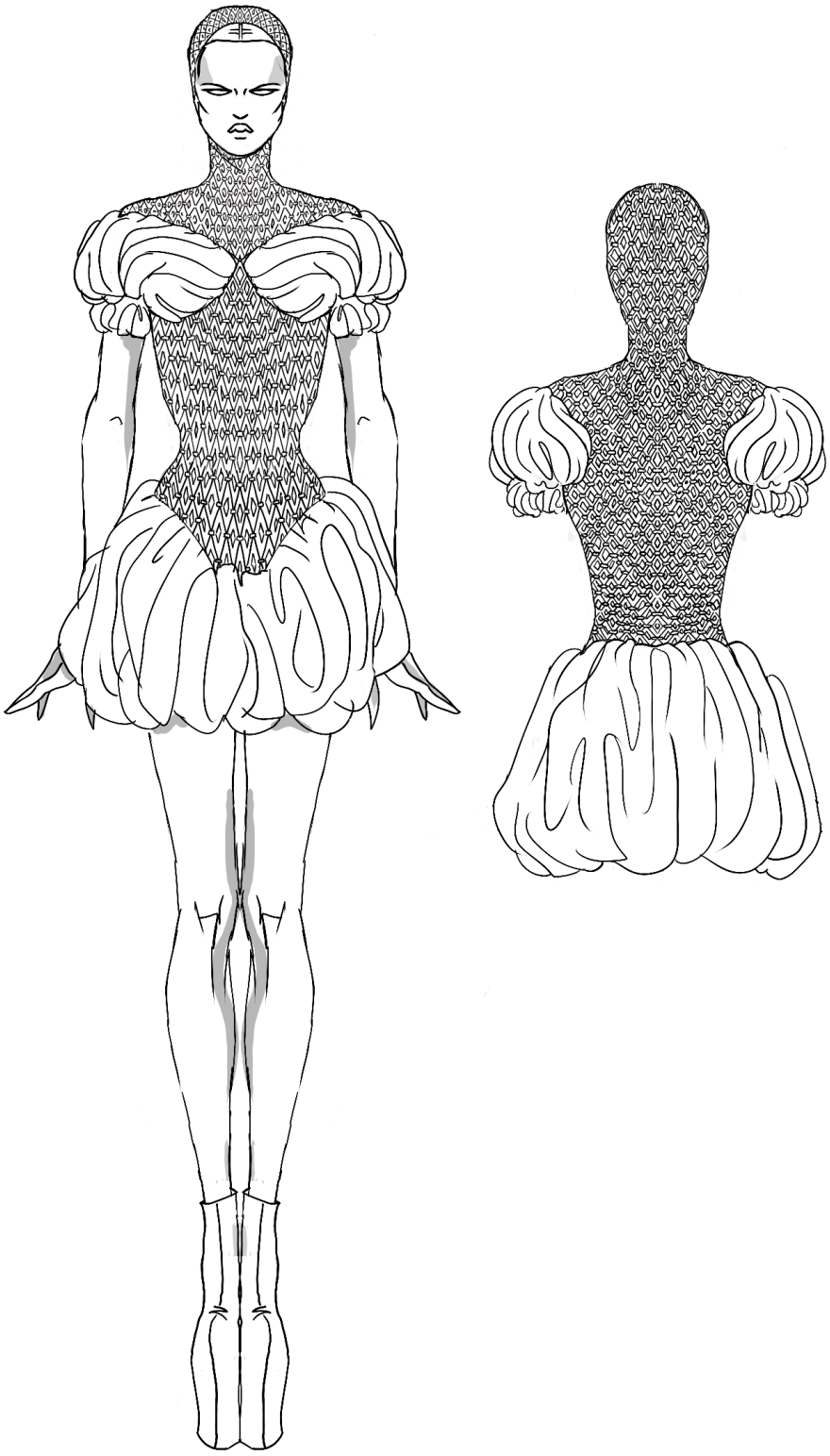
Slika 33: Model 4

Slika 34: Model 5

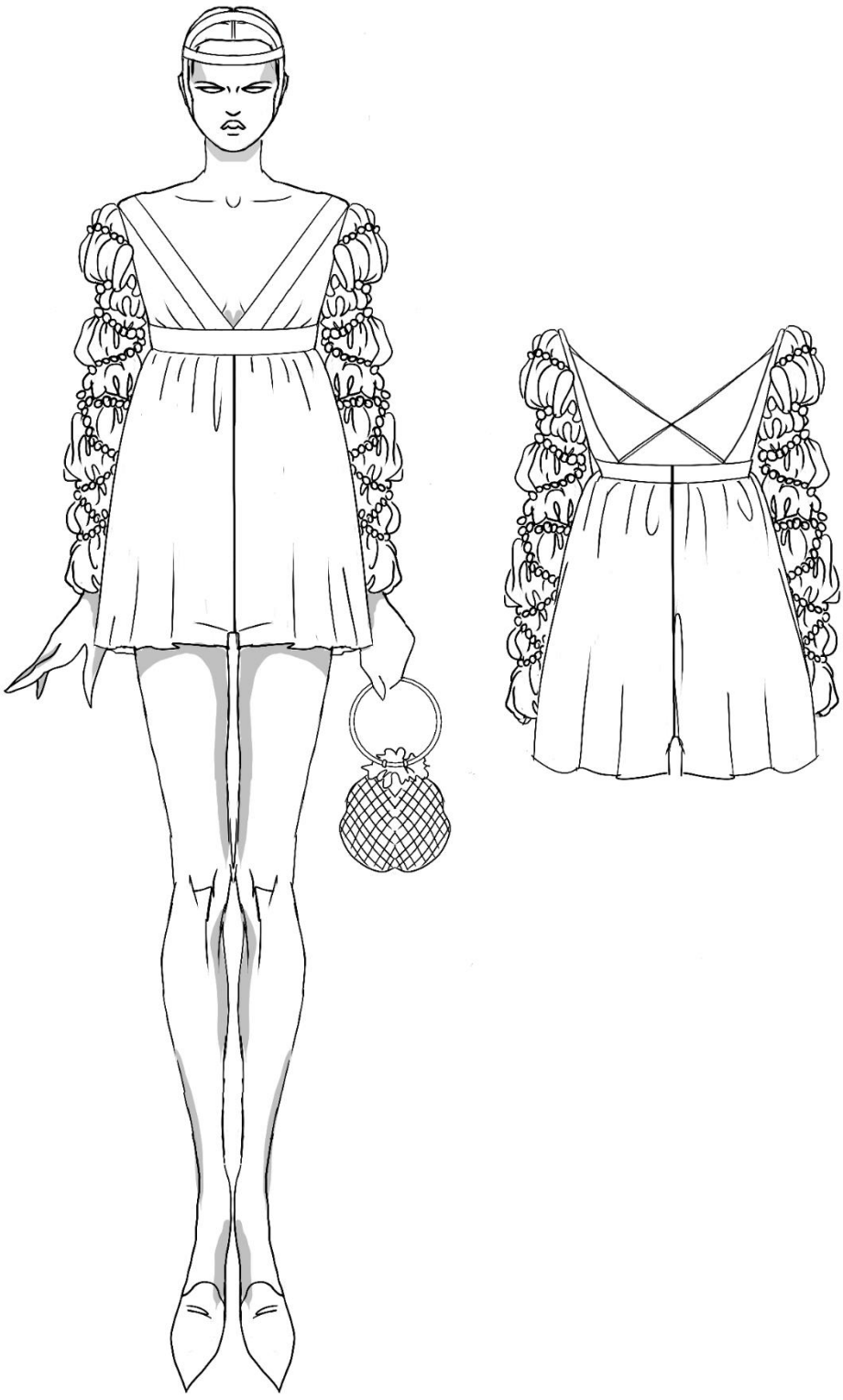
Slika 35: Model 6

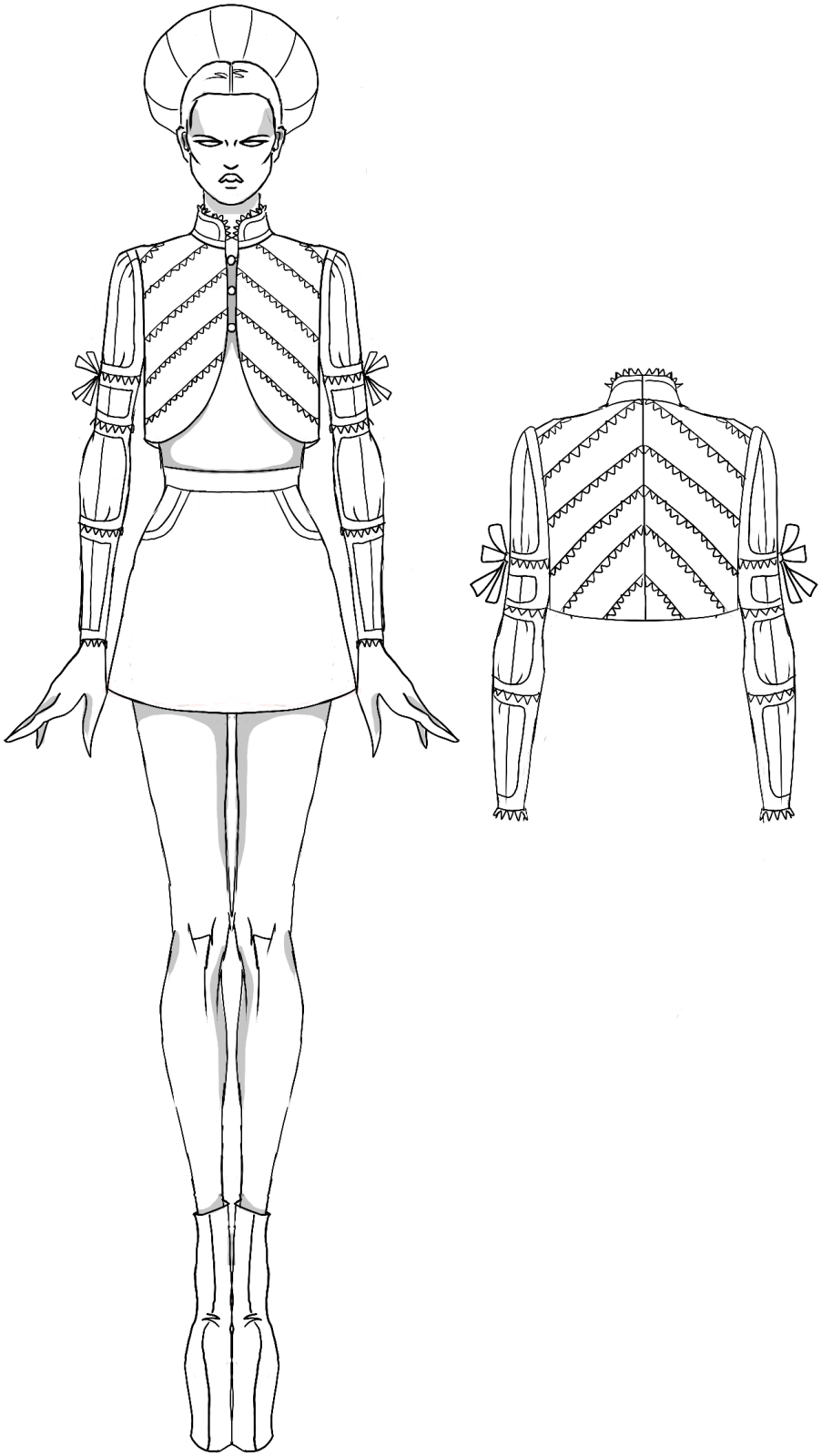
Slika 36: Model 7

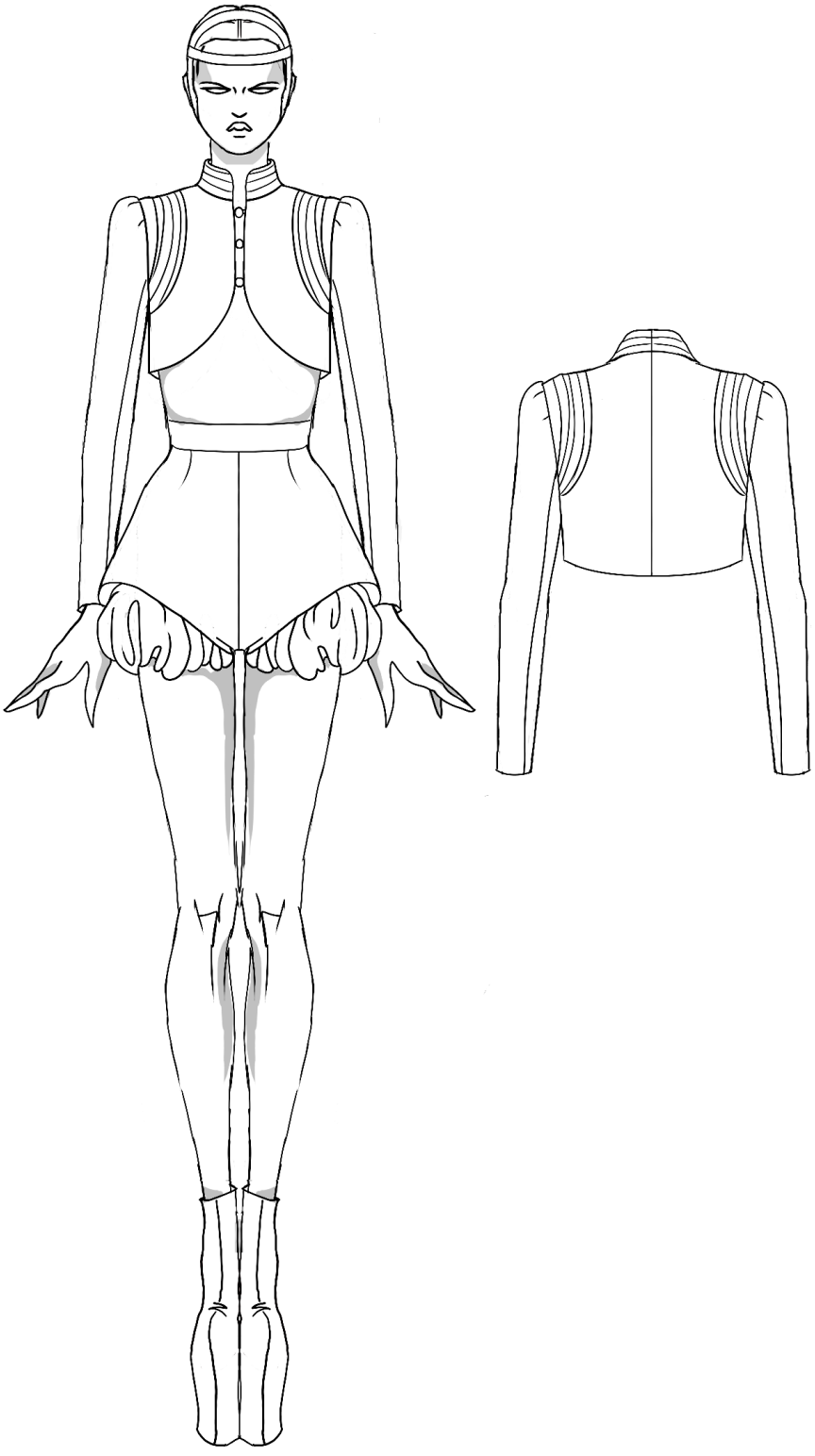
Slika 37: Model 8

Slika 38: Model 9

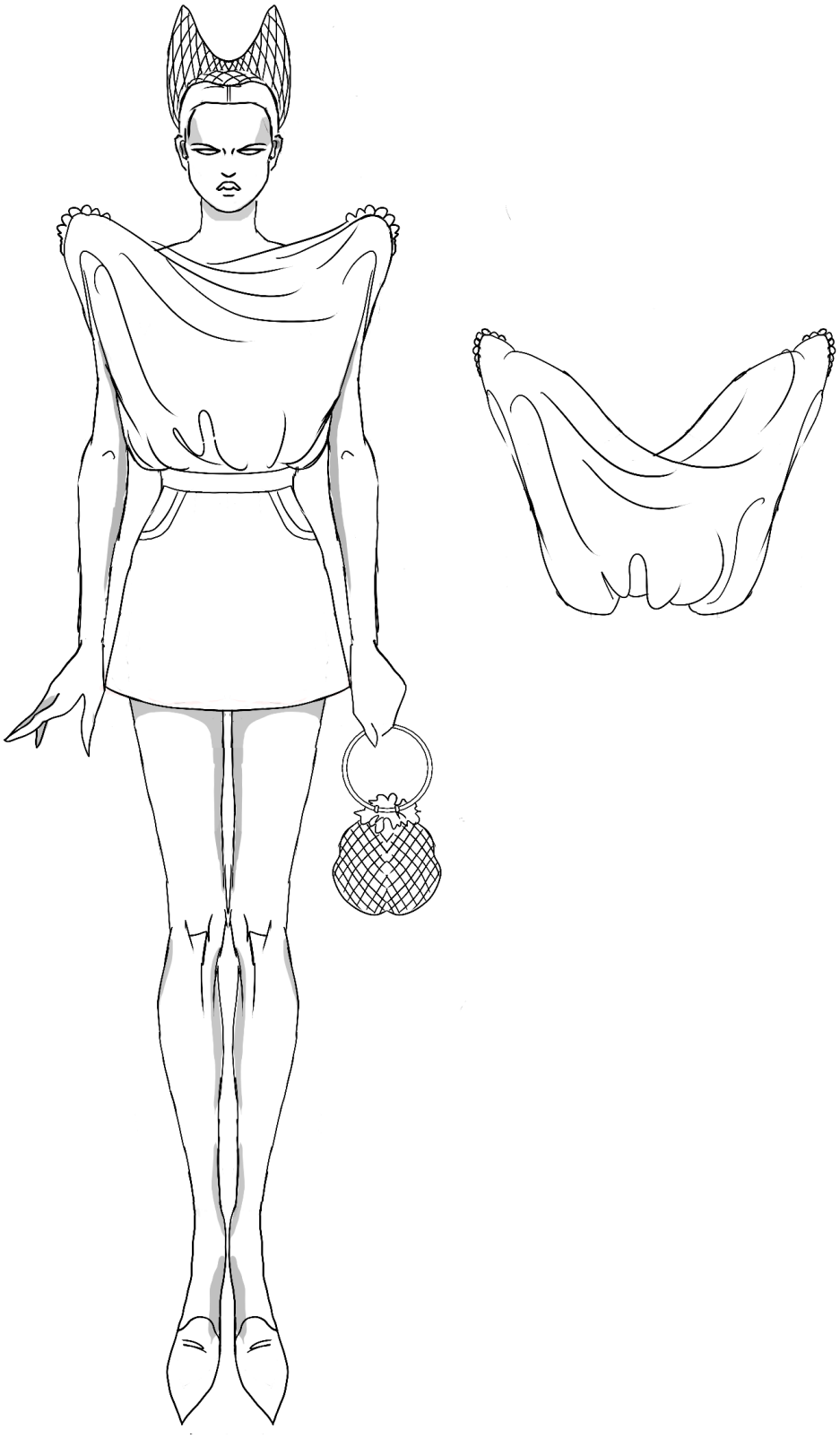
Slika 39: Model 10

Slika 40: Model 11

Slika 41: Model 12

Slika 42: Model 13

Slika 43: Model 14

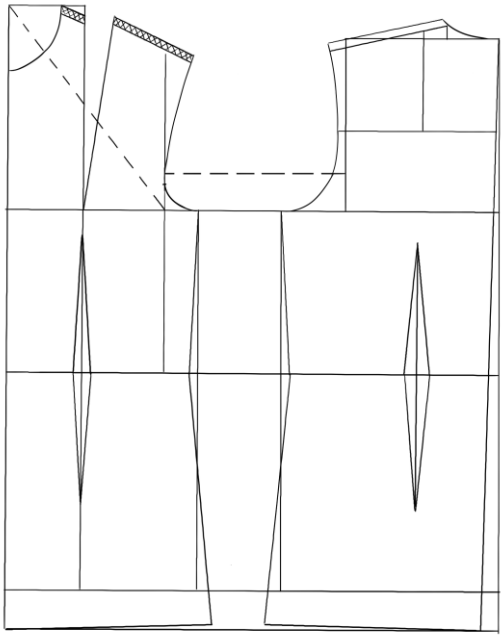
5.2. Konstrukcija i modeliranje kroja

Pri konstrukciji je korištena knjiga Tehnike Konstruiranja i Modeliranja Odjeće (D. Ujević, D. Regale, M. Hrastinski), izdanje iz 2004. godine.[26] Odabrana je odjevna veličina 38. Kao baza korištene su ženska bluza i hlače iz kojih je modeliran ovaj kratki kombinezon.

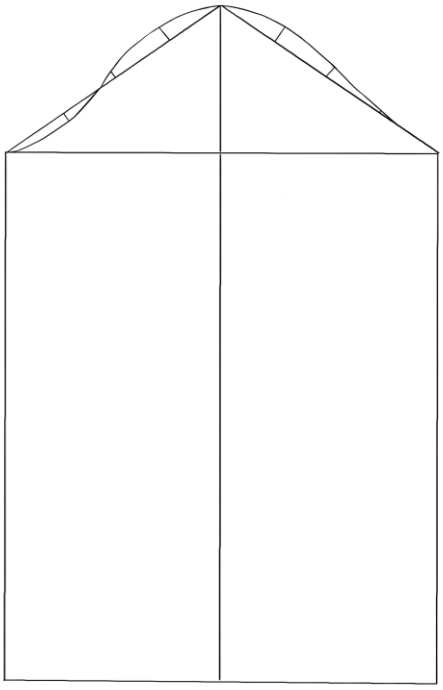

Slika 44: Odabrani model

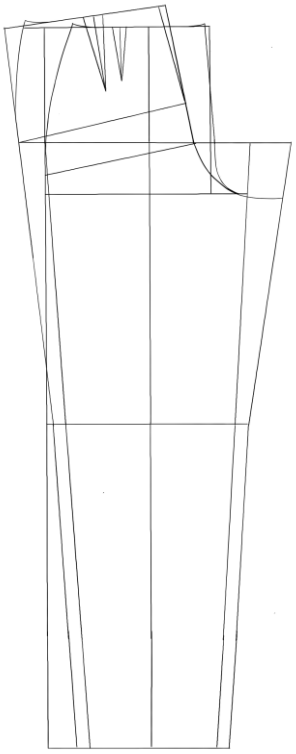
[26] Ujević D., Rogale D., Hrastinski M.: Tehnike Konstruiranja i Modeliranja Odjeće, Tekstilno- tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zrinski d.d., Čakovec, 2004.

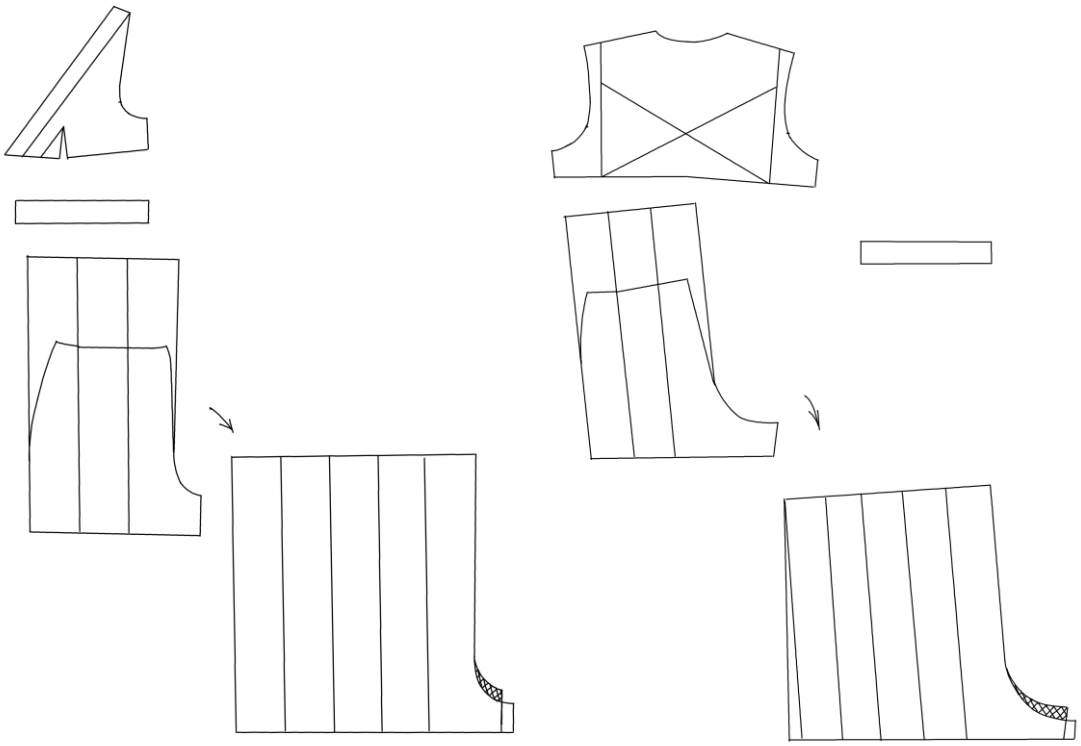
Slika 45: Temeljna konstrukcija bluze

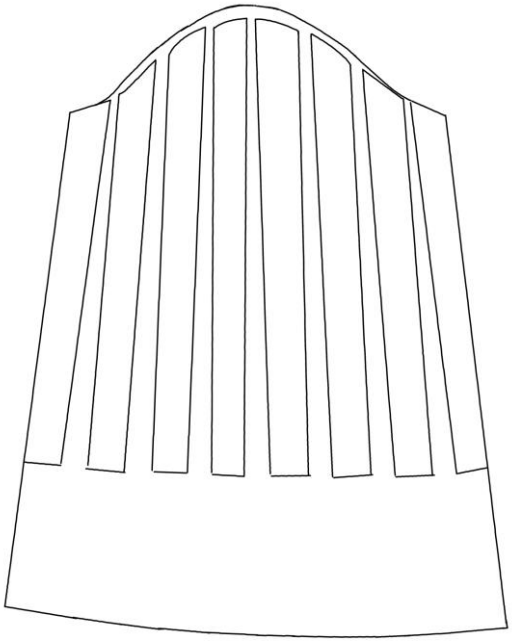
Slika 46: Temeljna konstrukcija rukava za bluzu

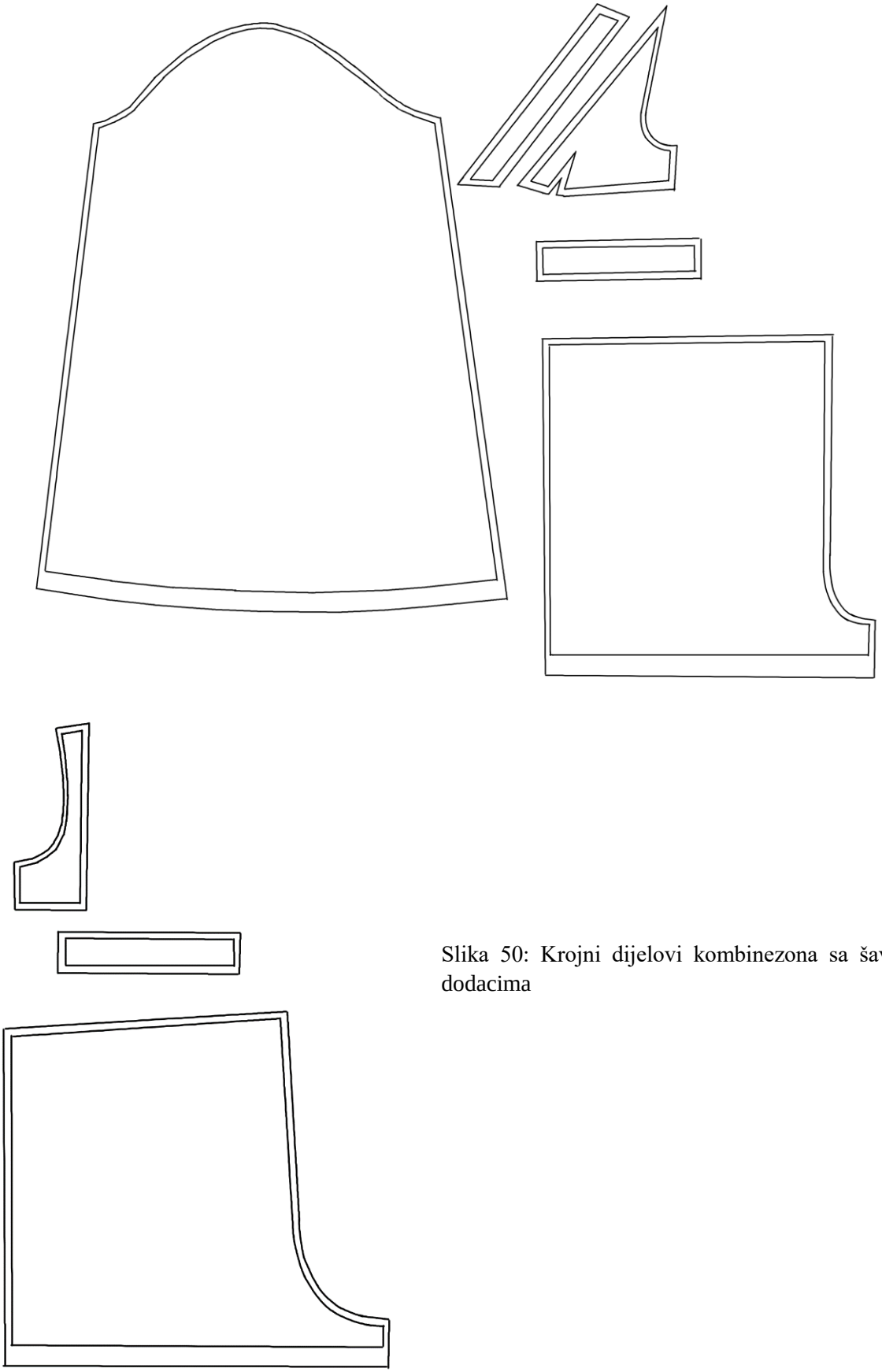
Slika 47: Temeljna konstrukcija ženskih hlača

Slika 48: Modeliranje kombinezona

Slika 49: Modeliranje rukava

Slika 50: Krojni dijelovi kombinezona sa šavnim dodacima

ZAKLJUČAK

Renesansa je sa novim tehnikama krojenja i novom siluetom drastično promijenila način odijevanja. Završilo je mračno razdoblje srednjeg vijeka i proučavanjem antičkih djela započelo je doba kulturnog preporoda. Muška i ženska odjeća je strogo odijeljena. Osim razlika u spolovima, produbljena je i razlika među staležima gdje niži oponašaju više te je to ujedno i početak mode. Bogate tkanine, raznih boja i tekstura, nakit, dragulji i biseri ukrašavali su tijela najbogatijih. Novi izumi, razvoj trgovine i istraživanje svijeta dovelo je do sve bolje povezanosti, brzom širenju novih ideja po cijeloj Europi i razumijevanja svijeta koji je napokon počinjao sličiti onom kakvog znamo danas. Stoga ne čudi što i danas brojni dizajneri crpe inspiraciju upravo iz ovog razdoblja procvata umjetnosti i znanosti.

Prikazana kolekcija osmišljena je u duhu bogatstva renesansnih kostima, ali na način kako bi odgovarala i suvremenom ukusu U kolekciji prevladava bijela boja. Tkanine su različitih tekstura kako bi se monokromatskom modelu dodala nova dimenzija i zainteresirala oči promatrača.

Renesansni stil se u obliku romantičnih bluza s napuhanim rukavima, korzeta, slika renesansnih umjetničkih djela na odjeći i modnih dodataka. On je neiscrpan izvor za inspiraciju te se ta inspiracija vidi i u kolekcijama koje su i danas u trgovinama. Što znači da će se vjerojatno taj trend nastaviti, preostaje nam samo da vidimo u kom smjeru. Nakon godina dominacije futurističke mode, inspiracija renesansom pruža idealizirani i bajkoviti pogled na prošlost u neizvjesnim vremenima u kojima danas živimo.

6. LITERATURA:

1. Scott, M..: Late Gothic Europe, 1400-1500, Mills & Boon Ltd, ISBN 0391021486, London, 1980.
2. Pendergast, S., Pendergast T.: Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages: European Culture from the Renaissance to the Modern era, UXL, ISBN 0-7876-5421-3, Detroid, 2003.
3. Boucher, F.: 20,000 Years of Fashion: The History of Costume and Personal Adornment, Harry N. Abrams, inc., New York, 1959
4. Riello, G., Rublack, U.: The Right to Dress: Sumptuary Laws in a Global Perspective, c. 1200-1800, Cambridge University Press, ISBN 9781108567541, Cambridge, 2019.
5. Grau, F.: Povijest odijevanja, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2013.
6. Brotton, J.: The Renaissance: A Very Short Introduction, Oxford University Press Inc., New York, 2006.
7. Mackrell, A.: An Illustrated History of Fashion: 500 Years of Fashion Illustration, B. T. Batsford Ltd., ISBN 0713466762, London, 1997.
8. Pierotti-Cei, L.: Life in Italy during the Renaissance, Milanostampa s.p.a., Farigliano, 1987.
9. Ujević D., Rogale D., Hrastinski M.: Tehnike Konstruiranja i Modeliranja Odjeće, Tekstilno- tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zrinski d.d., ISBN 953-7105-01-6, Čakovec, 2004.

7. IZVORI SLIKA:

Slika 1: https://fashionhistory.fitnyc.edu/1350-1399/ (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 2: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Camera_picta_-_North_Wall_-_The_Court#/media/File:Andrea_Mantegna_-_The_Court_of_Gonzaga_(detail)_-_WGA14002.jpg, (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 3: https://fashionhistory.fitnyc.edu/1400-1409/ (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 4: https://en.wikipedia.org/wiki/Chaperon_(headgear)#/media/File:Rogier_van_der_Weyden_-_Presentation_Miniature,_Chroniques_de_Hainaut_KBR_9242.jpg (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 5: https://www.pinterest.co.uk/pin/847521223618651166/ (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 6: https://www.luigi-bevilacqua.com/en/pomegranate-motif-fabrics/ (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 7: https://en.wikipedia.org/wiki/1400%E2%80%931500_in_European_fashion#/media/File:Petrus_Christus_003_detail.jpg (pristupljeno 28.7.2020.)

Slika 8: https://www.pinterest.co.uk/pin/442126888399131819/ (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 9: https://www.pinterest.com/pin/416301559299517522/ pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 10: https://en.wikipedia.org/wiki/1400%E2%80%931500_in_European_fashion#/media/File:Pedro_Garc%C3%ADa_de_Benabarre_St_John_Retable_Detail.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 11: https://www.flickr.com/photos/fiberferret/19942394356/in/photostream/ (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 12: https://fashionhistory.fitnyc.edu/1590-1599/ (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 13: https://fashionhistory.fitnyc.edu/1530-1539/ (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 14:

a) https://www.bayerisches-nationalmuseum.de/index.php?id=508&tx_paintingdb_pi%5Bp%5D=10&cHash=2cd9b2365c68efc48b5179b4f217ed8c (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://fashionhistory.fitnyc.edu/1550-1559/ (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://images.metmuseum.org/CRDImages/ci/original/DP204340.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 15: https://en.wikipedia.org/wiki/Philip_II_of_Spain#/media/File:Jooris_van_der_Straeten_-_Portrait_of_Philip_II_of_Spain.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 16: https://en.wikipedia.org/wiki/Elisabeth_of_Valois#/media/File:Isabel_de_Valois2..jpg

(pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 17: https://en.wikipedia.org/wiki/File:S%C3%A1nchez_Coello_Royal_feast.jpg

(pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 18:

a) https://en.wikipedia.org/wiki/Gamurra#/media/File:Giovanna_Tornabuoni_full_length.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://fashionhistory.fitnyc.edu/1530-1539/ (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dogaressa.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 19:

a) https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/moretto-da-brescia-portrait-of-a-man (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/federico-gonzaga-ist-duke-of-mantua/5ddb7374-c30a-40db-a5f1-0b1c040588eb?searchid=03853681-2097-e43c-c2cf-613c19e87b6f (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437890 (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 20:

a) https://www.npg.org.uk/collections/search/portrait/mw01957/Katherine-Parr?LinkID=mp00803&role=sit&rNo=0 (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Elizabeth_I_of_England_Hardwick_1592.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 21:

a) https://rebeccastarrbrown.com/2017/04/10/what-henry-viii-wanted-from-women/ (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://collections.britishart.yale.edu/catalog/tms:929 (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 22:

a)http://frenchrenaissancecostume.com/wordpress/wp-content/gallery/1st-quarter-of-16th-century/copy_0_bourdichon_the_wealthy_man.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

b) http://frenchrenaissancecostume.com/wordpress/wp-content/gallery/3rd-quarter-of-16th-century/21788963.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

c) http://frenchrenaissancecostume.com/wordpress/wp-content/gallery/4th-quarter-of-16th-century/13380323-1.jpg (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 23:

a)https://www.vogue.co.uk/shows/autumn-winter-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://www.vogue.co.uk/shows/autumn-winter-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

c)https://www.vogue.co.uk/shows/autumn-winter-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 24:

a) https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 25:

a)https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/valentino (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/valentino (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/valentino (pristupljeno 29.7. 2020)

Slika 26:

a)https://www.vogue.it/en/shows/show/haute-couture-fall-winter-2013-14/franck-sorbier?refresh_ce= (pristupljeno 29.7. 2020)

b) https://www.vogue.it/en/shows/show/haute-couture-fall-winter-2013-14/franck-sorbier?refresh_ce= (pristupljeno 29.7. 2020)

c) https://www.vogue.it/en/shows/show/haute-couture-fall-winter-2013-14/franck-sorbier?refresh_ce= (pristupljeno 29.7. 2020)